

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi aikuiskoulutusetuuksista annettua lakia.

Esityksen tavoitteena on työmarkkinakeskusjärjestöjen tekemän aloitteen pohjalta edistää palkansaajien mahdollisuutta samanaikaiseen aikuiskoulutustuella opiskeluun ja työntekoon. Tässä tarkoituksessa esityksessä ehdotetaan uudistettaviksi soviteltua aikuiskoulutustukea ja palkansaajan aikuiskoulutustuen määräytymistä koskevia säännöksiä.

Aikuiskoulutustuen määräytymisen laskentakaavaa muutettaisiin ja jos henkilöllä olisi palkka- tai muita tuloja, ne vaikuttaisivat aikuiskoulutustuen määrään palkka- tai muun tulon maksukuukautena. Muutoksen toteuttamiseksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksiä, suoritettavaksi edellytettävien opinto- tai osaamispisteiden määrää tukikuukautta kohden, tukikuukauden kulumista sekä aikuiskoulutustuen hakemista ja maksamista koskevia säännöksiä. Palkansaajan aikuiskoulutustuen hakemismenettelyä ehdotetaan muutettavaksi nykyisestä kuukausittaiseen jälkikäteiseen hakemiseen pohjautuvaksi.

Esityksen tavoitteena on myös edistää kansallisesta tulotietojärjestelmästä annetun lain mukaisen tulorekisterin käytettävyyttä aikuiskoulutustuen perusteena olevaa palkkaa ja määrää määriteltäessä. Aikuiskoulutustuen perusteena oleva palkka laskettaisiin tukikuukautta edeltäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen vakiintuneista ansioista yhteensä kahdentoista kuukauden ajalta maksuperusteisesti. Tukikauden aikana henkilön ansaitsema tulo otettaisiin huomioon aikuiskoulutustuen kanssa sinä kuukautena, jonka aikana tulo maksetaan.

Esityksessä ehdotetaan myös tehtäväksi täsmentäviä muutoksia toimeenpanoa sekä yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämistä ja hakumenettelyä koskeviin säännöksiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
Yleistä.....	3
Aikuiskoulutustuen määrä.....	5
Etuuden hakeminen, myöntäminen ja maksaminen.....	6
Yrittäjän aikuiskoulutustuki.....	7
Aikuiskoulutustuen rahoitus.....	7
3 NYKYTILAN ARVIO.....	7
4 ESITYKSEN TAVOITTEET, KESKEISET EHDOTUKSET JA TOTEUTTAMISVAIHTOEHDOT.....	9
Tavoitteet.....	9
Keskeiset ehdotukset.....	10
Toteuttamisvaihtoehdot.....	11
5 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	12
5.1 Vaikutukset kansalaisiin.....	12
Yleisesti muutoksen vaikutuksista.....	12
Etuuden määräytymisperusteiden muutosten kohdentumisvaikutukset.....	13
Käyttätymisvaikutuksista.....	17
Yritysvaikutukset.....	17
5.2 Taloudelliset vaikutukset.....	17
5.3 Vaikutukset viranomaisiin.....	19
6 ASIAN VALMISTELU.....	21
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	22
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	22
2 VOIMAANTULO.....	28
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	29
LAKIEHDOTUS.....	30
Laki aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta.....	30
LIITE.....	35
RINNAKKAISTEKSTI.....	35
Laki aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta.....	35

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Työmarkkinakeskusjärjestöt ovat tehneet sosiaali- ja terveysministeriölle yhteisen aloitteen aikuiskoulutustuen kehittämistä. Aloitteen mukaan tavoitteena on parantaa työikäisten palkansaajien mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen luomalla nykyistä paremmat mahdollisuudet työn ja opintojen yhteensovittamiseen ja uusien käyttäjäryhmien tuomiseen aikuiskoulutustuen piiriin erityisesti matalapalkka-aloilta, sekä selkeyttää hakijan kannalta aikuiskoulutustuen hakemista ja tuen ennakoitavuutta ja keventää aikuiskoulutustuen hallintoa.

Työmarkkinakeskusjärjestöjen aloitteen mukaan aikuiskoulutustuen laskentamallia tulisi uudistaa siten, että opintojen suorittamisesta työn ohessa tulisi aiempaa houkuttelevampaa. Aloitteen tavoitteena on selkiyttää ja yksinkertaistaa aikuiskoulutustuen sovittelua koskevia säännöksiä ja näin helpottaa työn ja opiskelun yhdistämistä. Aikuiskoulutustuen edellytyksenä olisi, että suoritettavien opintojen tulisi olla laajuudeltaan yhteensä vähintään neljä opinto- tai osaamispistettä. Etuuden saajan tulisi suorittaa vähintään neljä opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti silloin, jos henkilön ansio vähenee yli 50 prosenttia. Kun ansio vähenee enintään 50 % kuukausitasolla, opintoja tulee suorittaa vähintään 2 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti. Ansion alentuessa kuukausitasolla enintään 50 %:ia, tukioikeus syntyy, kun henkilö suorittaa vähintään 2 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohden. Aloitteen mukaan uudistus tulisi tehdä kustannusneutraalisti ja menojen kasvuun varautuen.

Tämän aloitteen ohella Työllisyysrahastossa on käynnissä kansallisesta tulotietojärjestelmästä annetun lain mukaisen tulorekisterin käyttöönotto aikuiskoulutustukihakemusten käsittelyssä. Tulorekisterin eräs tavoite on toimia sosiaalietuuksien toimeenpanijoille tietolähteenä etuuden hakijoiden tulojen osalta. Näin pyritään vähentämään työnantajien hallinnollista taakkaa, joka syntyy tulotietojen toimittamisesta muun muassa Työllisyysrahastolle.

2 Nykytila

Yleistä

Aikuiskoulutustuen tarkoituksena on tukea Suomessa asuvien palkansaajien ja yrittäjien ammattitaidon kehittämistä ja ylläpitoa myöntämällä eläkevakuutettuun ansiotyöhön perustuvaa tukea opiskelun ajalle. Aikuiskoulutustuesta säädetään laissa aikuiskoulutusetuuksista (1276/2000).

Aikuiskoulutustukea voi saada päätoimiseen opiskeluun, joka on tutkintoon johtavaa tai ammatillista lisä- tai täydennyskoulutusta. Päätoimisella opiskelulla ei tarkoiteta sitä, että aikuiskoulutustuen saajan tulisi olla kokoaikaisella opintovapaalla työstään, vaan sillä tarkoitetaan opintoja, joiden laajuus täyttää jäljempänä kuvatut päätoimisen opiskelun edellytykset, ja jotka ovat tavoitteellisia, ammatillista osaamista edistäviä opintoja. Aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksistä säädetään aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 5 ja 5 a §:issä. Aikuiskoulutustuen saannin ehtona on, että palkansaajalla tai yrittäjällä on työhistoriaa vähintään kahdeksan vuotta. Lisäksi palkansaajan osalta edellytetään, että palkansaajan päätoiminen palvelussuhde samaan työnantajaan on kestänyt tukikauden alkuun mennessä yhdessä tai useammassa jaksossa vähintään vuoden ja että hän on palkattomalla opintovapaalla tai muulla koulutuksen perusteella myönnetyllä vapaalla. Tukikauden vähimmäispituus on kaksi kuukautta. Palkansaaja voi saada kahta kuukautta lyhyemmälle jaksolle soviteltua aikuiskoulutustukea. Sovitellun tuen maksamisen edellytyksenä on, että koulutuksen kesto on yhteensä vähintään 43 päivää.

Aikuiskoulutustuella tuettavasta koulutuksesta säädetään aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 6 §:ssä, jossa määritetään ne opinnot, joiden laajuus ja tavoitteellisuus täyttävät päätoimisen opiskelun määritelmän. Sen mukaan aikuiskoulutustukea voidaan myöntää päätoimisesti opiskelevälle henkilölle, joka osallistuu:

- 1) sellaiseen opetusministeriön toimialaan kuuluvaan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa (932/2014) tai yliopistolaissa (558/2009) tarkoitettuun koulutukseen, joka johtaa ammatilliseen perustutkintoon, ammattitutkintoon, erikoisammattitutkintoon tai yliopistoissa tai ammattikorkeakouluissa suoritettavaan tutkintoon, edellä tarkoitettujen tutkintojen osien suorittamiseen taikka on edellä sanottujen lakien mukaista lisä- ja täydennyskoulutusta;
- 2) sellaiseen vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaiseen koulutukseen, joka on ammatillista osaamista ja pätevyyttä lisäävää;
- 3) muun ministeriön toimialaan kuuluvaan ammatillisesti suuntautuneeseen koulutukseen;
- 4) perusopetuslaissa (628/1998) tai lukiolaissa (629/1998) tarkoitettuun koulutukseen, jos sen puuttuminen on ammatillisen kehittymisen esteenä; tai
- 5) 1—3 kohdassa tarkoitettuihin opintoihin ulkomailta.

Myös kieliopinnot oikeuttavat aikuiskoulutustukeen, jos ne ovat edellä tarkoitettulla tavalla järjestettyjä ja kehittävät tai täydentävät hakijan ammattitaitoa. Aikuiskoulutustukea voidaan myöntää myös edellä tarkoitettuja opintoja vastaaviin opintoihin Ahvenanmaalla.

Ulkomailla suoritettavaan opintojaksoon tuki voidaan myöntää tilanteissa, joissa ulkomailta suoritettavat opinnot hyväksytään osaksi henkilön suomalaisessa oppilaitoksessa suorittamaa koulutusta tai tutkintoa. Myös ulkomaisten opintojen tulee olla julkisesti valvottuja. Tukea ei voida myöntää ulkomaisessa oppilaitoksessa järjestettävään koulutukseen silloin, kun opintosuorituksia ei sisällytetä suomalaisessa oppilaitoksessa suoritettavaan koulutukseen. Tämä koskee myös tilanteita, joissa ulkomainen oppilaitos järjestää koulutusta Suomessa.

Aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 14 §:n mukaan tukea maksetaan yhteensä enintään 15 kuukauden ajalta. Tähän tukiaikaan on oikeus kerran työuran aikana yhdessä tai useassa osassa. Aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 19 §:n 3 momentin mukaan aikuiskoulutustukea maksetaan enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa ja maksettaessa katsotaan täyteen kalenterikuukauden sisältävän 21,5 tukipäivää. Tällöin tuen enimmäiskesto on yhteensä 322,5 päivää.

Henkilöllä on mahdollisuus saada sitova ennakkopäätös siitä, kuuluuko hänen suunnittelemansa koulutus tuen piiriin tai täyttyykö hänellä kahdeksan vuoden työhistoriaedellytys. Ennakkopäätöksestä säädetään aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 18 §:ssä. Ennakkopäätöstä annettaessa ei tutkita muita tuen saamisen edellytyksiä.

Ollakseen oikeutettu aikuiskoulutustukeen henkilön tulee opiskella päätoimisesti, millä aikuiskoulutustuen kohdalla tarkoitetaan tavoitteellista ja opintosuorituksiin johtavaa opiskelua. Vakiintuneessa oikeusoikeuskäytännössä tässä arvioinnissa sovellettavaksi rajaksi on muodostunut vähintään suoritettua 3 osaamis- tai opintopistettä tukikuukautta kohti. Suoritukset huomioidaan suoritusajan keskiarvona. Samaa osaamis- tai opintopiste edellytystä on sovellettu niin kokoaikaisesti kuin sivutoimisesti eli työn ohessa opiskeleviin henkilöihin. Aikuiskoulutustukeen oikeuttavan koulutuksen tulee olla julkisesti valvottua. Tukeen ei oikeuta pelkkä osallis-

tuminen opetukseen ilman, että hakija on hyväksytty suorittamaan tutkintoa tai erillistä opintokokonaisuutta. Alkuperäistä aikuiskoulutustukilakia koskevissa esitöissä todetaan lisäksi, että tukea ei ole tarkoitettu harrastustavoitteiseen opiskeluun työn ohessa, työnantajan kustannettavaan henkilöstökoulutukseen tai sapatti- ja vuorotteluvapaan kaltaisiin mahdollisuuksiin siirtyä määrääjäksi pois työelämästä.

Työllisyysrahasto valvoo etuudensaajien opintosuoritusten kertymistä lukuvuosittain jälkikäteen suoritettavassa tarkastelussa.

Vuonna 2018 aikuiskoulutustuen saajia oli 24 848 henkilöä. Vuonna 2018 tuen saajien lukumäärä kasvoi muutamalla prosentilla ja hakemusten määrä 10 prosentilla edellisvuoteen verrattuna. Tämä johtuu siitä, että tukea voi saada yhdessä tai useammassa erässä. Sovitellun tuen hakemusmäärä laski vuonna 2018 7,5 prosenttia. Päätöksiä annettiin palkansaajan täysimääräisestä tuesta 30 401 kappaletta ja sovitellusta tuesta 8 196 kappaletta. Työllisyysrahaston tietojen mukaan noin 46 prosentilla tuen saajista on lähtötason koulutuksenaan korkea-asteen koulutus. Tavoitekoulutuksena korkea-asteen koulutus on noin 71 prosentilla tukea saavista. Aikuiskoulutustuki vaikuttaakin kohdentuvan merkittävässä määrin jo valmiiksi korkeasti koulutetuille henkilöille, jotka tavoittelevat uutta korkea-asteen tutkintoa. Työnantajien toimialojen kärjessä ovat terveys- ja sosiaalipalvelut, tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen ja moottori-
pyörien korjaus sekä julkinen hallinto ja maanpuolustus.

Aikuiskoulutustuen määrä

Aikuiskoulutustuen määrästä säädetään aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 12 §:ssä. Sen mukaan palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu perusosasta ja ansio-osasta. Perusosa on 27,78 euroa päivältä. Ansio-osa on 45 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Jos palkka kuukaudessa on suurempi kuin 105-kertainen perusosa, ansio-osa on tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Aikuiskoulutustuki on enintään 90 prosenttia tuen perusteena olevasta päiväpalkasta, kuitenkin vähintään perusosan suuruinen. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena. Muunnettaessa kuukautta kohden laskettua palkkaa päiväpalkaksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 työpäivää. Aikuiskoulutustuen ansio-osan perusteena oleva palkka lasketaan tukikautta edeltäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen vakiintuneista ansioista yhteensä vuoden ajalta laskettuna hakemuskuukautta edeltäneen kalenterikuukauden lopusta lukien. Muilta osin ansio-osan perusteena olevan palkan määrittämiseen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 6 luvun 4 §:ssä säädetään. Perusosan määrää korotetaan siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Toimitettujen kansaneläkeindeksin jäädytysten ja leikkausten vuoksi vuoden 2019 tasossa perusosa on 27,54 euroa päivässä.

Tuen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa otetaan huomioon henkilön ansiot 12 kuukauden ajalta, ansaintaperusteisesti eli työnteon ajankohdan mukaisesti. Vuoden aika voi koostua useasta erillisestä jaksosta, jos henkilö on ollut poissa työstä esimerkiksi perhevapaiden, opiskelun, sairauden, laitoshoidon tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Ansio-osan perusteena olevaa palkkaa koskeva ratkaisu koskee koko hakemuksen mukaista koulutuskokonaisuutta. Ansio-osaa ei määritellä uudelleen, vaikka henkilö olisi tuettuun koulutuskokonaisuuteen kuuluvien opintojaksojen välillä työssä yli vuoden ajan. Kun henkilö hakee tukea uuteen koulutuskokonaisuuteen, ansio-osan perusteena oleva palkka määritellään uudelleen ja henkilölle annetaan muutoksenhakuelpöinen päätös.

Sovittelusta aikuiskoulutustuesta säädetään aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 12 a §:ssä. Sen mukaan soviteltuun palkansaajan aikuiskoulutustukeen on laissa säädettyin edellytyksin oikeus osa-aikaisesti opiskelevalla henkilöllä, joka saa lakisääteistä etuutta, palkkaa tai muuta työtuloa. Soviteltuun aikuiskoulutustukeen oikeuttavan koulutuksen keston on oltava yhteensä vähintään 43 päivää. Koulutus voi jakautua useampaan jaksoon. Yrittäjällä ei ole oikeutta saada soviteltua aikuiskoulutustukea.

Soviteltu aikuiskoulutustuki lasketaan siten, että aikuiskoulutustuki ja 80 prosenttia saadun tulo suojaosan ylittävästä osasta voivat kuukaudessa yhteensä nousta määrään, joka aikuiskoulutustukena olisi muutoin voitu maksaa. Täyden suojaosan määrä on 250 euroa kuukaudessa. Kuukauden sijasta sovittelujaksona voidaan käyttää myös neljää peräkkäistä kalenteriviikkoa, jolloin suojaosa on vastaava osuus täyden suojaosan määrästä. Toisin kuin työttömyysturvalain mukaisten etuuksien sovittelussa, aikuiskoulutustuen sovittelussa huomioidaan myös eräät eläkkeet ja sosiaalietuudet, ei kuitenkaan niitä eläkkeitä ja sosiaalietuuksia, joita työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:n mukaan ei vähennetä työttömyyspäivärahasta. Aikuiskoulutustuen sovittelussa huomioon otettavaan tuloon sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 4 luvun 4 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään. Muutettaessa kuukautta kohti laskettua etuutta päiväetuudeksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 päivää.

Jos henkilölle aikuiskoulutustukena kuukaudelta maksettava määrä on pienempi kuin 100 euroa, tukea ei makseta, ellei hakija sitä nimenomaisesti vaadi. Jos henkilölle aikuiskoulutustukena kuukaudelta maksettava määrä olisi pienempi kuin aikuiskoulutustuen perusosa, tukea ei makseta.

Etuuden hakeminen, myöntäminen ja maksaminen

Etuuden hakemisesta ja myöntämisestä säädetään aikuiskoulutustuesta annetun lain 16 §:ssä. Sen mukaan aikuiskoulutustukea haetaan vahvistetun kaavan mukaisella lomakkeella rahastolta. Aikuiskoulutustukea koskevaan hakemukseen on liitettävä ilmoitus koulutukseen hyväksymisestä ja selvitykset tuen myöntämisen edellytysten täytymisestä. Opintolainan valtiontakauksen myöntää hakemuksesta kansaneläkelaitos.

Tuen maksamisesta säädetään aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 19 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan, jos aikuiskoulutustuen maksamisen peruste on kokoaikainen työstä poissaolo, aikuiskoulutustukea maksetaan hakemuksen ja sen perusteella annetun päätöksen mukaisesti ilman jälkikäteen tehtyä erillistä hakemusta. Ennen kuin maksaminen voi alkaa, henkilön tulee toimittaa rahastolle selvitys 5 §:ssä tarkoitetusta työsuhteesta ja opintovapaasta tai muusta palkattomasta vapaasta opiskelun perusteella, jos nämä selvitykset eivät ole olleet hakemuksen mukana. Aikuiskoulutustuki myönnetään aikaisintaan hakemuksen saapumiskuukautta edeltävien kuuden kuukauden ajalta.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos aikuiskoulutustuen maksamisen peruste on 12 a §:n mukainen osa-aikainen opiskelu, aikuiskoulutustukea maksetaan kuukausittain jälkikäteen tehdyn erillisen hakemuksen perusteella. Ensimmäiseen hakemukseen on liitettävä selvitys 5 §:ssä tarkoitetusta työsuhteesta, opintovapaasta tai muusta palkattomasta vapaasta opiskelun perusteella sekä 12 a §:ssä tarkoitetuista opiskelun aikaisista ansioista, ja tätä seuraaviin hakemuksiin on liitettävä selvitys opiskelun aikaisista ansioista. Maksamista koskeva hakemus on tehtävä viimeistään kuuden kuukauden kuluttua 12 a §:ssä tarkoitetun sovittelujakson päättymisestä.

Pykälän 3 momentin mukaan aikuiskoulutustukea maksetaan enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Aikuiskoulutustukea maksettaessa katsotaan täyteen kalenterikuukauteen sisältyvän 21,5 tukipäivää. Aikuiskoulutustuki maksetaan pykälän 4 momentin mukaan kuukausittain

siihen oikeutetun ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Jos tilille maksaminen ei ole mahdollista, tuki voidaan maksaa muullakin tavalla.

Nykytilassa jokainen aikuiskoulutustukikuukausi kuluttaa tuen enimmäiskestoa yhden tukikuukauden verran huolimatta siitä, maksetaanko tuki soviteltuna tai täysimääräisenä.

Yrittäjän aikuiskoulutustuki

Yrittäjän aikuiskoulutustuesta säädetään aikuiskoulutusetuuksia koskevan lain 5 a §:ssä. Yrittäjällä on oltava työssäoloaika tukikauden alkamiseen mennessä vähintään kahdeksan vuotta. Lisäksi yrittäjän on tullut toimia yrittäjänä vähintään vuoden välittömästi ennen tukikauden alkua. Koulutuksen on kestettävä yhdenjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta tai, jos koulutus ei ole yhdenjaksoista, se kestää useammassa jaksossa yhteensä vähintään 43 päivää. Yrittäjän tukikauden aikaiset yritystoiminnan ansioiden on vähennyttävä vähintään kolmasosalla verrattuna viimeiseen ennen opiskelun alkua toimitettuun vahvistettuun verotukseen. Yrittäjällä ei ole oikeutta saada aikuiskoulutustukea, jos hänen tukikauden aikaiset muut kuin yritystoiminnasta saadut ansiotulonsa ylittävät kolme neljäsosaa yrittäjälle maksetun aikuiskoulutustuen määrästä.

Yrittäjälle maksettava aikuiskoulutustuki ei sisällä ansio-osaa, vaan se maksetaan perusosan suuruisena aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 12 §:n 1 kohdan mukaisesti. Vuonna 2019 yrittäjälle maksettava aikuiskoulutustuen määrä on 27,78 euroa päivässä ja 592,11 euroa kuukaudessa. Yrittäjälle ei makseta soviteltua aikuiskoulutustukea.

Ansiotulojen aleneminen arvioidaan jälkikäteen yrittäjän vahvistetun verotuksen mukaisten verotustietojen perusteella. Ansiotuloina pidetään niitä tuloja, joita tuloverolaissa (1535/1992) ei ole määritelty pääomatuloiksi.

Yrittäjiä koskee myös vaatimus opintojen päätoimisuudesta aikuiskoulutusetuuksista annetun lain 6 §:n mukaisesti. Vakiintuneessa oikeusoikeuskäytännössä päätoimisuuden rajaksi on muodostunut 3 osaamis- tai opintopistettä tukikuukautta kohti.

Aikuiskoulutustuen rahoitus

Aikuiskoulutusetuuksista annetussa laissa tarkoitettujen aikuiskoulutustuet muiden kuin yrittäjien osalta ja ammattitutkintostipendit muiden kuin valtion virka- tai työsuhteessa olevien henkilöiden osalta rahoitetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) mukaisilla työttömyysvakuutusmaksuilla, eli menoon ei makseta valtion rahoitusosuutta. Yrittäjien aikuiskoulutustuet rahoitetaan valtion varoista.

3 Nykytilan arvio

Työikäisten osaamisen kehittämistarpeet syntyvät sekä yhteiskunnallisista että yksilöllisistä syistä. Teknologinen kehitys ja erityisesti informaatio- ja kommunikaatioteknologian (ICT), robotiikan ja tekoälyn kehitys merkitsee sitä, että ammattirakenteet, ammattien tehtäväsisällöt ja työn tekemisen tavat muuttuvat. Tämä merkitsee monien kohdalla tarvetta päivittää osaamistaan joko siirtyäkseen uuteen ammattiin tai sopeutuakseen ammatin tehtäväsisältöjen muutokseen. Aikuiskoulutustuki pyrkii vastaamaan osaamisen kehittämistarpeisiin. Aikuiskoulutustukea käyttää vuosittain noin 20 000 henkeä ja sen menot ovat noin 200 miljoonaa euroa vuodessa.

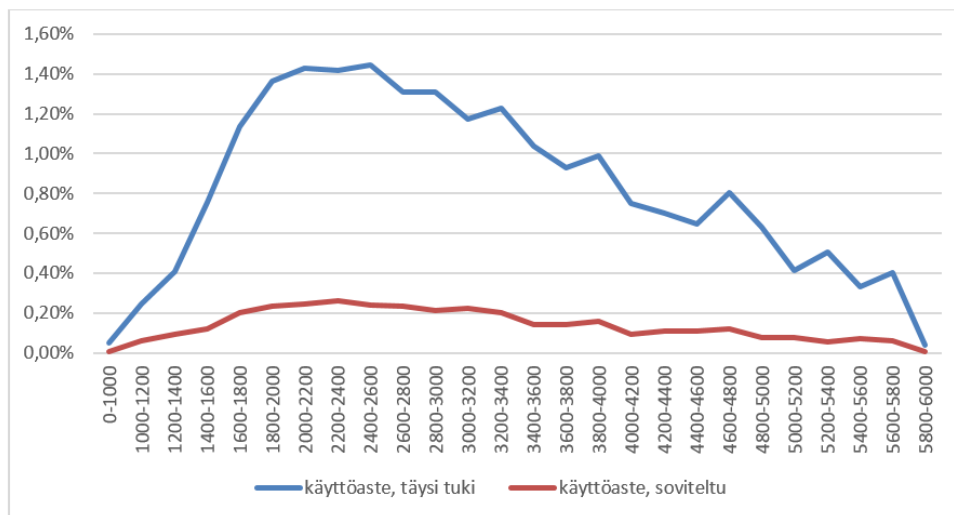
Aikuiskoulutustuen käyttö on Suomessa voimakkaan naisvaltaista. Vuosina 2011-2018 aikuiskoulutustukea saaneista Työllisyysrahaston aineistojen perusteella noin 76 prosenttia oli naisia.

Aikuiskoulutustuen saajat ovat tyypillisesti myös verrattain nuoria: vuosina 2011-2016 aikuiskoulutustukea saaneista noin 60 prosenttia oli korkeintaan 40-vuotiaita ja tyypillisimmin aikuiskoulutustuen saaja oli noin 32-39 –vuotias nainen. Vastaavasti myös vuosina 2017-2018 aikuiskoulutustukea saaneista noin 62 prosenttia oli korkeintaan 40-vuotiaita ja tyypillisimmin aikuiskoulutustuen saaja oli noin 30-39-vuotias.

Työllisyysrahastosta saatujen tietojen mukaan noin 46 prosentilla tuen saajista on lähtötason koulutuksenaan korkea-asteen koulutus. Tavoitekoulutuksena korkea-asteen koulutus on noin 71 prosentilla tukea saavista. Aikuiskoulutustuki vaikuttaakin kohdentuvan merkittävässä määrin jo valmiiksi korkeasti koulutetuille henkilöille jotka tavoittelevat uutta korkea-asteen tutkintoa. Työllisyysrahaston tietojen mukaan viime vuosina yli 60 prosenttia aikuiskoulutustuen saajista on ollut julkisen sektorin työntekijöitä. Työnantajien toimialojen kärjessä ovat terveys- ja sosiaalipalvelut, tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus sekä julkinen hallinto ja maanpuolustus.

Aikuiskoulutustuen tavoitteena on tukea omaehtoista opiskelua. Aikuiskoulutustuki edistää kouluttautumista. Aikuiskoulutustuen myös toivotaan auttavan työllisenä pysymistä nykyisessä työn murroksessa. Esimerkiksi teollisuuden työntekijät ovat selkeästi aliedustettuina tuen käyttäjien joukossa. Aikuiskoulutuksella on myös tapana kasautua, eli siihen osallistuvat jo ennestään korkeammin koulutetut.

Lisäksi aikuiskoulutustuelle on tyypillistä, että sitä maksetaan kokoaikaisen työstä poissa olon perusteella. Työn ja osittaisen opintovapaan yhdistelmä on harvinaista, mikä ilmenee sovitellun aikuiskoulutustuen käytöstä (kuvio 1). Täysimääräisen aikuiskoulutustuen käyttö on yleisintä keskiansiota matalimmilla palkkatasoilla, noin 1,2 prosentin 1 800 - 3 200 euroa kuukaudessa ansaitsevista henkilöistä käyttäessä etuutta vuosittain. Myös sovitellun aikuiskoulutustuen saanti on yleisintä tässä palkkatasossa, mutta vuosittain vain hieman yli 0,2 prosenttia näin ansaitsevista henkilöistä saa aikuiskoulutustukea soviteltuna.

Kuvio 1: Aikuiskoulutustuen käyttöaste palkkaluokittain, v. 2017-2018. Työllisyysrahaston ja Tilastokeskuksen palkkarakenneaineiston tiedot.

Käsite vaihtoehtoiskustannus kuvaa laajasti niiden asioiden arvoa, joista joudutaan luopumaan tietyn valinnan tai päätöksen seurauksena (tässä valintana aikuisena kouluttautuminen). Vaihtoehtoiskustannukset ovat merkittävien este aikuisena kouluttautumiselle. Merkittävin kustannus on vaihtoehtoiskustannus siitä, että ansiotulot jäävät koulutuksen aikana saamatta. Aikuiskoulutustuen tarkoituksena on tukea aikuisiällä tapahtuvaa työuran aikaista kouluttautumista, mutta edellä todetuilla perusteilla tai kotimaisen tutkimuksen mukaan tuki ei kohdenna nykyään tarkoituksenmukaisesti esim. rakennemuutoksen riskissä oleville toimialoille¹. Tuki ei myöskään vaikuta edistävän työn ja opiskelun yhdistämistä, mutta soviteltua aikuiskoulutustukea saavan joukon pienuuden ja tietopohjan rajallisuuden vuoksi sovitellun aikuiskoulutustuen saannin esteitä tai esimerkiksi taloudellisten kannustimien vaikutusta on vaikea arvioida. Kyse voi osittain olla myös tiedon puutteesta.

Täysimääräisen ja sovitellun aikuiskoulutustuen hakeminen ja myöntäminen eroavat toisistaan. Täysimääräinen aikuiskoulutustuki voidaan myöntää henkilölle hakemuksen perusteella etukäteen. Näin ollen henkilöllä on mahdollisuus saada päätös täysimääräisen tuen maksamisesta esimerkiksi enimmäiskeston (15 kuukauden) ajalta etukäteen. Soviteltu aikuiskoulutustuki sen sijaan tulee hakea tukikuukauden päättymisen jälkeen erillisellä hakemuksella, eikä ennakkotietoa etuuden määrästä ole mahdollista saada.

Täysimääräisen ja sovitellun tuen erilaiset myöntämisen prosessit eivät tue työn ja aikuiskoulutustuella opiskelemisen yhdistämistä eli opiskelua sovitellulla aikuiskoulutustuella täyden aikuiskoulutustuen sijasta. E erityisen haastavaa on siirtyminen täysimääräiseltä aikuiskoulutustueltä sovitellulle aikuiskoulutustuelle. Täysimääräisen tuen hakijan tulisi aina ilmoittaa työskentelystään, perua kyseisen kuukauden täysimääräinen tuki ja hakea soviteltu aikuiskoulutustuki erikseen kuukauden hakujakson päättymisen jälkeen. Käytännössä täysimääräisen tuen saajat jättävät usein ilmoittamatta tukiaikana tekemästään työstä kyseisen kuukauden aikana, jotta he voivat turvata tuen säännöllisen maksatuksen. Tällaisessa tilanteessa hakijat ottavat Työllisyysrahastoon usein yhteyttä vasta esimerkiksi seuraavan kuukauden aikana, jolloin täysimääräinen tuki on jo maksettu ja tehdystä työstä ansaittu palkka tulee otettavaksi huomioon takaisinperintäprosessin kautta. Toimeenpanon kannalta olisi tehokkaampaa, jos aikuiskoulutustuen myöntämisen prosessi olisi täysimääräisessä ja sovitellussa aikuiskoulutustuessa sama. Aikuiskoulutustuki maksettaisiin vasta, kun lähtökohtaisesti tulorekisteristä tarkistettuna on tiedossa, onko henkilölle maksettu tukikuukauden aikana tuloja vai ei.

Aikuiskoulutustuen määrän laskennassa tulot huomioidaan sinä kuukautena, jonka aikana ne on ansaittu. Tulorekisterissä tulojen ansaintajakso on niin kutsuttu vapaaehtoinen tieto, joten nykymenettelyn jatkaminen ei parhaalla mahdollisella tavalla edistä tulorekisterin käytettävyyttä ja työnantajille aiheutuvan hallinnollisen taakan vähentämistä. Myös toimeenpanoa hoitavan Työllisyysrahaston toiminnan kehittämisen kannalta aikuiskoulutustuen toimeenpanossa tulorekisterin käyttöä tulisi saada edistetyksi nykyisen järjestelmän mahdollistamaa paremmin.

4 Esityksen tavoitteet, keskeiset ehdotukset ja toteuttamisvaihtoehdot

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on työmarkkinakeskusjärjestöjen tekemän aloitteen mukaisesti ensinnäkin kannustaa palkansaaajia työuran aikaiseen osaamisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen edis-

¹ (ks. <https://www.sitra.fi/blogit/aikuisopiskelua-tuetaan-avokatisesti-mutta-valmistaako-se-meita-tyonmuutokseen/>).

tämällä palkansaajien mahdollisuutta samanaikaiseen aikuiskoulutustuella opiskeluun ja työntekoon ja toiseksi kannustaa myös matalasti koulutettuja ja/tai matalapalkka-aloilla työskenteleviä edistämään näin omaa osaamistaan.

Esitys liittyy tältä osin myös jatkuvan oppimisen edistämiseen, jota koskevaa selvitystyötä on tehty opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa jatkuvan oppimisen työryhmässä. Työryhmä on 2.5.2019 luovuttamassaan väliraportissa (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:19) tehnyt ehdotuksen kansallinen jatkuvan oppimisen uudistamisesta ja kansallisen vuoteen 2030 ulottuvan kansallisen jatkuvan oppimisen strategian laatimisesta. Väliraportissa on korostettu, että jatkuvan oppimisen edistämässä toimeentuloa koskevat ratkaisut ovat vain yksi osa jatkuvaan oppimiseen liittyviä haasteita ja kehittämistarpeita, ja tämä sama rajoitus koskee myös tässä esityksessä ehdotettavia palkansaajan aikuiskoulutustuen uudistamista koskevia muutoksia.

Esityksen tavoitteena on myös edistää kansallisesta tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) mukaisen tulorekisterin käytettävyyttä aikuiskoulutustuen perusteena olevaa palkkaa ja määrää määriteltäessä.

Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan uudistettaviksi soviteltua aikuiskoulutustukea ja aikuiskoulutustuen määräytymistä/(laskemista) koskevia säännöksiä työmarkkinakeskusjärjestöjen aloitteen perusteella.

Lain tasolla säädettäisiin opintojen opinto- tai osaamispistemäärän suorittamista koskevista vaatimuksista. Samalla uudistettaisiin opintovaatimusta niin, että kokoaikaisia opintoja ja työn ohessa tehtäviä opintoja koskevat opinto- tai osaamispistevaatimukset eroaisivat toisistaan.

Jos henkilöllä olisi tukikuukausien aikana maksettavan tuen määrään vaikuttavia palkka- tai muita tuloja, ne vaikuttaisivat aikuiskoulutustuen määrään tulojen maksukuukautena. Huomiioon otettavien tulojen suojaosasta luovuttaisiin. Aikuiskoulutustukea myönnettäisiin opintoihin, jotka ovat laajuudeltaan yhteensä vähintään 4 opintopistettä. Aikuiskoulutustuki edellyttäisi vähintään neljän opinto- tai osaamispisteen suorittamista tukikuukautta kohti, kun aikuiskoulutustuella korvattava ansion alenema on yli 50 prosenttia. Jos ansio alenisi enintään 50 prosenttia, aikuiskoulutustukea maksettaisiin, jos henkilö suorittaisi vähintään kaksi opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti. Kuten nykyisinkin, suoritusten määrä tutkittaisiin koko tukikauden keskiarvon perusteella. Kun aikuiskoulutustuella korvattaisiin yli 50 prosentin ansioalenemaa, tukikuukausi kuluttaisi yhden täyden kuukauden aikuiskoulutustuen enimmäisajasta, ja jos korvattava ansioalenema olisi enintään 50 prosenttia, tukikuukausi kuluttaisi puoli kuukautta enimmäisajasta.

Esityksessä ehdotetaan myös täyden palkansaajan aikuiskoulutustuen määräytymisperusteisiin muutoksia, joilla pyritään varmistamaan, etteivät aikuiskoulutuksen etuusmenot eivätkä tämän ehdotuksen seurauksena kokonaisuutena kasva.

Muutoksen toteuttamiseksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksiä sekä aikuiskoulutustuen hakemista ja maksamista koskevia säännöksiä. Aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytykseksi ehdotetaan opintojen keston sijaan säädettäväksi opintosuoritusvaatimus, joka koskisi eri tavoin palkansaajaa ja yrittäjää. Aikuiskoulutustuen myöntäminen edellyttäisi opinnoissa edistymistä. Työllisyysrahasto seuraisi opintojen edistymistä. Opintojen riittävästä edistymisestä ehdotetaan säädettäväksi aikuiskoulutusetuuk-

sista annetussa laissa. Palkansaajan aikuiskoulutustuen hakemista ja myöntämistä koskevaa menettelyä ehdotetaan muutettavaksi nykyisestä kuukausittaiseen jälkikäteiseen hakemiseen pohjautuvaksi.

Esityksen tavoitteena on myös edistää kansallisesta tulotietojärjestelmästä annetun lain mukaisen tulorekisterin käytettävyyttä aikuiskoulutustuen perusteena olevaa palkkaa ja tuen määrää määriteltäessä. Tässä tarkoituksessa aikuiskoulutustuen perusteena oleva palkka laskettaisiin edelleen tukikuukautta edeltäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen vakiintuneista ansioista yhteensä 12 kuukauden ajalta, mutta ansiot huomioitaisiin tulorekisteritietojen perusteella maksuperusteisesti. Myös tukikuukauden aikana henkilön ansaitsema tulo vaikuttaisi maksuperusteisesti eli tulo vaikuttaisi aikuiskoulutustuen määrään siltä kuukaudesta, jonka aikana tulo maksetaan.

Esityksessä ehdotetaan myös tehtäväksi täsmentäviä muutoksia palkansaajan aikuiskoulutustuen toimeenpanoa koskeviin säännöksiin.

Kuten edellä on kuvattu, yrittäjän aikuiskoulutustuen edellytykset poikkeavat jo nykyisin palkansaajaa koskevista edellytyksistä. Nyt ehdotettavien palkansaajia koskevien muutosten kuten opintosuorituksia koskevan edellytyksen nostamisen ei ole tarkoitus vaikuttaa yrittäjien aikuiskoulutukseen. Siksi yrittäjän aikuiskoulutustuen edellytyksiä, myöntämistä ja hakumenettelyä koskeviin säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä nykytilan säilyttäviä täsmennyksiä. Tästä nykytilan säilyttävästä linjauksesta poiketen esityksessä ehdotetaan kuitenkin, että myös yrittäjän aikuiskoulutustuen osalta luovutettaisiin koulutuksen kestoon liittyvistä edellytyksistä, ja että tämä korvattaisiin opintosuoritusvaatimuksella. Tämä yrittäjän opintosuoritusvaatimus säädettäisiin nykytilanteen mukaisesti kolmen opinto- tai osaamispisteen opintosuoritusvaatimuksena ja yrittäjien aikuiskoulutustuen määrässä, hakemisessa ja myöntämisessä säilytettäisiin muutoin nykytila.

Toteuttamisvaihtoehdot

Esityksen keskeisenä tavoitteena on edistää työn ja opiskelun yhteensovittamista eli lisätä osittaisen opintovapaan käyttöä aikuiskoulutustuella tuettavissa opinnoissa. Työmarkkinakeskusjärjestöjen mukaan aikuiskoulutustuen laskentamallia olisi mahdollista uudistaa myös nykyjärjestelmän perusteita uudistaen niin, että soviteltu aikuiskoulutustuki määräytyisi samoilla periaatteilla kuin täysimääräinen tuki. Laskennan pohjana olisi henkilön ansion alenema tulorekisteritietojen perusteella maksuperusteisesti. Palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntäminen edellyttäisi opiskelusta johtuvaa ansionalentumista. Lisäksi se edellyttäisi, että tukeen oikeuttavat opinnot olisivat laajuudeltaan yhteensä vähintään 4 opinto- tai osaamispistettä ja että opintoja tulisi suorittaa vähintään neljä tai vähintään kaksi opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti

Työmarkkinakeskusjärjestöjen työelämän asiantuntemukseensa perustama arvio on että palkansaajan mahdollisuuksia ja kannustimia työn ja opiskelun yhdistämiseen voidaan edistää ilman, että nykyisen järjestelmän perusteista luovutettaisiin. Työmarkkinakeskusjärjestöt katsovat, että nykyisiä säännöksiä kehittämällä voidaan tehokkaasti edistää myös matalasti koulutettujen palkansaajien sekä matalapalkka-aloilla työskentelevien palkansaajien osallistumista työuran aikaiseen opiskeluun, erityisesti työn rinnalla tapahtuvaan osaamisen kehittämiseen.

Muutoksen toteuttamiseksi ja sen tavoitteiden saavuttamiseksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös aikuiskoulutustuen hakemista ja maksamista koskevia säännöksiä. Esityksen mukaan henkilöllä olisi mahdollisuus saada etukäteen päätös tuen yleisten edellytysten täyttymisestä ja sen lisäksi hänen tulisi tehdä ratkaisu tuen nostamisesta ja hakemisesta kuukausittain.

Hakemisen ja maksamisen säännöksiä olisi mahdollista kehittää myös muilla tavoin. Yhtenä vaihtoehtona olisi muuttaa etuuden hakemista siten, että kaikki hakisivat aikuiskoulutustukea nykyisellä, täysimääräistä tukea koskevalla menettelyllä tekemällä yhden hakemuksen etukäteen. Tämän jälkeen Työllisyysrahasto tarkistaisi henkilön tulotiedot kuukausittain tulorekisteristä ja maksaisi etuuden saatujen tietojen perusteella ilman erillistä hakemusta. Menettelyn on kuitenkin arvioitu lisäävän aikuiskoulutustukea koskevia takaisinperintätilanteita. Tämä johtuu siitä, että vaikka opiskelua koskevat tiedot haettaisiin keskitetysti opinto-oikeudet ja opintosuoritukset sisältävästä Koski-palvelusta, rekisteristä ei ole saatavilla täysin ajantasaista tietoa henkilön suorittamista opinnoista. Koska opintosuoritusten kertymistä ei ole mahdollista seurata samalla tavalla lähes reaaliaikaisesti kuin maksettuja tuloja, suoritettujen opintojen riittävyys olisi jatkossakin tarkoituksenmukaista tarkistaa lukuvuositasolla. Yhden etukäteen tehdyn hakemuksen perusteella toistuvasti kuukausittain henkilön tilille maksettava etuus olisi omiaan lisäämään takaisinperintöjen määrää, jos henkilö ei olisi onnistunut suorittamaan opintoja suunnittelemlallaan tavalla. Tämä ei olisi linjassa sen kanssa, että muutosten myötä vaadittavien opintosuoritusten määrää olisi tarkoitus osittain nostaa ja lisäksi vaadittavien opintosuoritusten määrä voisi saman henkilön osalta vaihdella tukikuukausien välillä. Uusien ehdotettavien soviteltua aikuiskoulutustukea koskevien säännösten kannalta on perusteltua, että aikuiskoulutustukeen oikeutettu henkilö hakee sitä kuukausittain ja samalla arvioi tuen nostamisen edellytyksiä omalla kohdallaan.

Toisena vaihtoehtona olisi siirtyä kaikkien henkilöiden osalta takautuvan hakemisen malliin, joka vastaisi nykyistä sovitellun aikuiskoulutustuen hakumenettelyä. Tässä vaihtoehdossa henkilöllä ei kuitenkaan olisi mahdollisuutta saada etukäteen varmuutta tukioikeuden syntymisestä omalla kohdallaan. Tässä vaihtoehdossa opiskelun vaihtoehtoiskustannus, tulonmenettäminen, voisi olla esityksen työuran aikaisen opiskelun lisäämistä koskevan tavoitteen vastainen.

5 Esityksen vaikutukset

5.1 Vaikutukset kansalaisiin

Yleisesti muutoksen vaikutuksista

Ehdotuksesta, jonka tavoitteena on parantaa mahdollisuuksia työn ja opiskelun yhteensovittamiseen ja toisaalta saada uusia käyttäjäryhmiä erityisesti matalapalkka-aloilta tuen piiriin, on tehty vaikutusarviointeja ja laskelmia käyttäen aineistona Työllisyysrahastosta hankittua yksilötasoisia tietoa aikuiskoulutustuen käytöstä vuonna 2018. Käytettävissä oleva aineisto on suppea, mutta sen perusteella on mahdollista esittää arvioita ehdotettujen muutosten välittömistä vaikutuksista nykyisten aikuiskoulutustuen saajien etuuksien tasoon. Tuloksia tulkittaessa on syytä huomata, että ne kuvaavat muutoksia vain aikuiskoulutustuen nykyisten saajien osalta. Huomattavasti vaikeampaa on arvioida sitä, millaisia käyttäytymismuutoksia ehdotetut muutokset saisivat aikaan. Tähän vaikuttaa myös koulutusjärjestelmän mahdollinen samanaikainen kehittäminen. Mikäli aikuiskoulutustuen saajille on entistä kattavammin tarjolla koulutusta, joka mahdollistaa koulutuksen ja osa-aikaisen työnteon yhdistämisen, kiinnostus työn ja opiskelun yhdistämiseen ja tällä perusteella maksettavaan soviteltuun aikuiskoulutustukeen on oletettavasti suurempaa. Tällöin sovitellun tuen ehtoihin ja määräytymisperusteisiin tehtävien muutosten aikaansaamat käyttäytymismuutokset voivat myös olla suurempia kuin tilanteessa, jossa koulutusjärjestelmässä tarjolla oleva osa-aikainen koulutus olisi vähäisempää. Johtuen työn ja opiskelun yhdistämisen vähäisyydestä ja siitä, että käyttäytymismuutoksia ei käytettävissä olevalla tiedolla ole mahdollista arvioida, esitetyt vaikutusarviolaskelmat ovat staattisia ellei toisin mainita.

Esityksen mukaiset määräytymisperusteet tulisivat voimaan asteittain. Tässä esitetyt arviot kuvaavat vaikutuksia, kun uudet määräytymisperusteet vaikuttaisivat täysimääräisesti.

Etuuden määräytymisperusteiden muutosten kohdentumisvaikutukset

Ehdotuksessa aikuiskoulutustuen määräytymiseen esitetään muutoksia sekä sovitellun että täyden etuuden laskentaan. Koska soviteltu etuus lasketaan täyden etuuden pohjalta, soviteltuihin tukiin vaikuttavat sekä täyden etuuden määräytymiseen tehdyt muutokset että sovitellun tuen määräytymiseen tehdyt muutokset.

Tukikuukauden aikaisten tulojen vaikutusta etuuden määrään esitetään muutettavaksi siten, että sovitte-luprosenttia alennetaan nykyisestä 80 prosentista 50 prosenttiin ja 250 euron suojaosa poistetaan. Sovitteluprosentti määrittää sen kuinka paljon tukikuukauden aikaiset muut tulot alentavat aikuiskoulutustukea. Nykytilanteessa jokainen suojaosan ylittävä euro vähentää etuutta 80 sentillä. Sovitteluun esitetään siis kahteen eri suuntaan vaikuttavia muutoksia: Sovitteluprosentin alentaminen kasvattaa soviteltuja etuuksia ja suojaosan poisto taas pienentää soviteltuja etuuksia. Näiden kahden muutoksen yhteisvaikutuksen suunta riippuu tukikuukausien aikaisten tulojen suuruudesta. Mikäli tukikuukausien aikaiset tulot ovat vähäisiä (alle 670 euroa kuukaudessa), suojaosan poistosta seuraava etuuden pienentyminen on suurempi kuin sovitte-luprosentin alenemisesta seuraava tuen kasvu. Tätä suuremmilla tukikuukausien aikaisilla tuloilla sovitte-luprosentin alenemisesta seuraava tuen kasvu on suurempi suojaosan poistosta seuraava etuuden pieneminen.

Sovittelusääntöihin esitetyt muutokset korottavat aikuiskoulutustukea erityisesti niillä tuensaa-jilla, jotka eivät vähennä merkittävästi työntekoaan. Uudistuksen tavoitteiden mukaisesti tämä kannustaa osa-aikaisen työnteon ja opiskelun yhdistämiseen aikaisempaa paremmin. Mikäli sovitte-lusääntöihin esitettävät muutokset houkuttelevat aikuiskoulutustuen käyttäjiksi uusia käyttäjäryhmiä, muutokset voivat lisätä etuusmenoja. Ehdotukseen sisältyy etuuden suuruuteen vaikuttavien määräytymisperusteiden muutosten lisäksi myös muita muutoksia, jotka saattavat lisätä aikuiskoulutustuen käyttöä. Tämän johdosta täyden etuuden määräytymisperusteisiin esitetään muutoksia, joilla pyritään varmistamaan, että aikuiskoulutuksen etuusmenot eivät ehdotettujen muutosten seurauksena kokonaisuutena kasva.²

Ehdotuksessa täyden aikuiskoulutustuen korvausprosenttia ehdotetaan alennettavaksi 45 prosentista 42 prosenttiin. Tätä korvausprosenttia sovelletaan peruosan ja ns. taitekohdan väliseen tulonosaan. Taitekohdan yläpuoliseen tulonosaan sovellettava alempi korvausprosentti säilyisi ennallaan 20 prosentissa, mutta korvausprosentin taitekohtaa ehdotetaan siirrettäväksi alemmaksi. Taitekohta on sidottu aikuiskoulutustuen peruosan suuruuteen ja on nykyisin 105 kertaa perusosa (vuonna 2019 2891,70 euroa kuukaudessa). Esityksessä taitekohta esitetään asetettavaksi 95 kertaa perusosan suuruiseksi (2019 tasossa 2 616,30 euroa kuukaudessa). Lisäksi ehdotuksessa esitetään, että sovitte-lutulo ja soviteltu aikuiskoulutustuki voisivat yhdessä korkeintaan olla aikuiskoulutustuen perusteena olevan ansion suuruinen. Soviteltu aikuiskoulutustuki olisi kuitenkin vähintään sovitellun peruosan suuruinen. Nämä ehdot vastaavat sovitellun ansiosidonnaisen työttömyysturvan ehtoja.

Ehdotettujen muutosten yhteisvaikutus nykytilanteeseen verrattuna riippuu henkilön edeltävästä palkkatasosta sekä tuen saannin aikaisten tulojen suuruudesta (myöhemmin sovitte-lutulo). Tätä on havainnollistettu taulukossa 1. Taulukkoa tulkittaessa on hyvä muistaa, että taulukko ei

² Aikuiskoulutustuen etuusmenot ovat kasvaneet viime vuosina, joten on mahdollista, että etuusmenot jatkavat kasvuaan muista syistä kuin tässä ehdotuksessa esitettyjen muutosten johdosta. Käytännössä etuusmenojen muutoksiin vaikuttavien tekijöiden erottelu on jälkikäteenkin vaikeaa.

kuvaa kuinka yleisiä eri edeltävän palkkatason ja sovittelutulojen yhdistelmät ovat. Taulukon ensimmäisellä rivillä on esitetty muutos niiden etuudensaajien osalta, joilla ei ole lainkaan sovittelutuloja. Näillä etuudensaajilla aikuiskoulutustuki supistuu, korvausprosentin alentamisen ja taitekohdan siirron johdosta. Seuraavilla riveillä on esitetty etuuden muutos eri suuruisilla aikuiskoulutustuen aikaisilla tuloilla (myöhemmin sovitteluansio). Uudistus supistaisi erityisesti euromääräisesti pieniä sovittelutuloja saavien aikuiskoulutustukea. Täyden etuuden laskentaan esitettyjen muutosten lisäksi heidän tukeaan supistaisi sovittelun 250 euron suojaosuuden poisto. Koska heidän sovittelutulonsa ovat vähäisiä, he hyötyvät sovitteluprosentin laskusta vähän. Tuet kasvaisivat huomattavampia sovittelutulojasaavilla, koska he hyötyisivät sovitteluprosentin laskusta enemmän. Uudistus lisäisi siis kannusteita osa-aikaisiin opintoihin sovittelulla aikuiskoulutustuella.

Taulukko 1. Esimerkkilaskelma ehdotuksen vaikutuksesta: Aikuiskoulutustuen muutos nykytilaan verrattuna, e/kk

Sovittelutulo, €/kk	Edeltävä palkka, €/kk										
	1000	1500	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	5500	6000
0	-11	-25	-40	-54	-125	-130	-130	-130	-130	-130	-130
250	-136	-150	-165	-179	-250	-255	-255	-255	-255	-255	-255
500	-99	-75	-90	-104	-175	-180	-180	-180	-180	-180	-180
750	-139	0	-15	-29	-100	-105	-105	-105	-105	-105	-105
1000	-64	64	60	46	-25	-30	-30	-30	-30	-30	-30
1250	0	14	135	121	50	45	45	45	45	45	45
1500	0	0	210	196	125	120	120	120	120	120	120
1750	0	0	165	271	200	195	195	195	195	195	195
2000	0	0	0	349	275	270	270	270	270	270	270
2250	0	0	0	144	369	345	345	345	345	345	345
2500	0	0	0	0	244	339	435	420	420	420	420
2750	0	0	0	0	119	214	310	406	502	495	495
3000	0	0	0	0	0	89	185	281	377	472	568
3250	0	0	0	0	0	0	60	156	252	347	443
3500	0	0	0	0	0	0	0	31	127	222	318
3750	0	0	0	0	0	0	0	0	0	97	193
4000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	68
4250	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4500	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4750	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Laskelma vuoden 2019 indeksitasossa. Edeltävä palkka ennen ns. vakuutusmaksuvähennystä joka tehdään palkansaajan työeläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksua. Vakuutusmaksuvähennys on 4,24 % työtulosta vuonna 2019

Ehdotuksen vaikutuksia tarkasteltiin edellä mainitulla Työllisyysrahastosta hankitulla yksilötaoisella aineistolla aikuiskoulutustuen saajista. Tarkasteluun rajattiin vuoden 2018 aikana alkaneet etuusjaksot. Vertailulaskelmat tehtiin kuitenkin vuoden 2019 määräytymisperusteiden mukaisesti. Etuusmenon euromääräiset muutosarviot laskettiin soveltamalla vertailulaskelmien

etuusmenon muutosprosentteja tuoreimpaan tilastotietoon etuusmenosta (vuoden 2018 etuusmeno). Tässä kohdassa esitetyt arviot ovat ns. staattisia vaikutusarvioita. Tämän mukaan mahdollisia muutoksia etuudensaajien ja muiden toimijoiden käyttäytymisessä ei ole otettu huomioon. Mahdollisia käyttäytymisvaikutuksia arvioidaan erikseen myöhemmin. Ellei tekstissä erikseen mainita, arvioissa on otettu huomioon vain etuuden laskentakaavaan tehdyt muutokset, ei esimerkiksi etuuden kestoon tehtäviä ehdotettuja muutoksia.

Keskimäärin nykyisten etuudensaajien aikuiskoulutustuki supistuisi kuukausitasolla 78 euroa.³ 57 prosentilla nykyisistä etuudensaajista tuki supistuisi alle 100 euroa kuukaudessa. Vajaalla 40 prosentilla tuki supistuisi yli 100 eurolla kuukaudessa. Aikuiskoulutustuki kasvaisi vain vajaalla kolmella prosentilla nykyisistä etuudensaajista. Tämä johtuu siitä, että etuudet kasvavat ehdotuksen seurauksena vain niillä sovitellun päivärahan saajilla, joilla merkittävämpiä sovitellutuloja. Nykyisistä etuuspäivistä vain vajaat 9 prosenttia maksettiin etuusjaksoilta, joihin liittyi sovitellutuloa. Näistäkin etuuspäivistä noin puolet liittyivät jaksoihin, joissa sovitellutulo oli alle 500 euroa kuukaudessa.

Taulukossa 2 on esitetty etuuden keskimääräinen euromääräinen ja suhteellinen muutos kuukaudessa edeltävän ansion mukaan. Euromääräisesti ehdotus pienentäisi eniten keski- ja parempituloisten etuudensaajien aikuiskoulutustukia. Suhteellisesti eniten supistuisivat niiden tuensaajien tuet, joiden edeltävät ansiot sijoittuvat tuloluokkiin 3 000—4 500 euroa kuukaudessa.

Taulukko 2. Etuuden keskimääräiset muutokset edeltävän ansion mukaan

Edeltävä ansio, €/kk	Osuus etuuspäivistä	Muutos, €/kk	Muutos, %
0-999	0,2 %	-14	-2,2 %
1000-1499	1,8 %	-25	-2,9 %
1500-1999	9,9 %	-35	-3,2 %
2000-2499	27,5 %	-45	-3,6 %
2500-2999	26,0 %	-68	-4,7 %
3000-3499	15,3 %	-126	-7,8 %
3500-3999	8,8 %	-126	-7,3 %
4000-4499	4,4 %	-127	-7,0 %
4500-4999	2,8 %	-128	-6,7 %
5000-5499	1,2 %	-128	-6,4 %
5500-5999	0,7 %	-122	-5,8 %
6000-	1,4 %	-124	-5,0 %
Yhteensä	100,0 %	-78	-5,3 %

Taulukossa 3 on tarkasteltu aikuiskoulutustuen muutoksia sovitellutulon suuruuden mukaan. Mukaan on rajattu etuudensaajat, joilla oli aineistossa sovitellutuloa. Pienillä sovitellutuloilla ehdotus pienentäisi tukea. Yli 1 000 euron sovitellutuloilla uudistus taas keskimäärin kasvattaisi

³ Etuudensaajakohtaiset muutosarviot laskettu etuuspäivillä painotettuina.

tukea. Suurilla sovittelutuloilla etuuden kasvu olisi huomattavaa. Muutos johtuu siitä, että voimassa olevien säädösten mukainen korkeampi sovitteluprosentti käytännössä estää sovittelun tuen saamisen suuremmissa tuloluokissa.

Taulukko 3. Etuuden keskimääräiset muutokset sovitteluansion mukaan. Mukaan rajattu vain sovittelutuloa saaneet.

Sovitteluansio, €/kk	Osuus sovitteluista etuuspäivistä,%	Muutos €/kk	Muutos, %
1-249	7,3 %	-147	-10,2 %
250-499	43,8 %	-177	-12,4 %
500-749	12,3 %	-93	-8,2 %
750-999	8,2 %	-15	-1,6 %
1000-1249	7,9 %	59	7,8 %
1250-1499	7,1 %	132	23,3 %
1500-1749	7,1 %	200	44,9 %
1750-1999	4,1 %	263	81,4 %
2000-2249	1,5 %	309	132,6 %
2250-2499	0,5 %	372	240,0 %
2500-	0,2 %	487	198,0 %
Yhteensä	100,0 %	-54	-4,9 %

Ehdotus supistaisi aikuiskoulutustukea saavien miesten tukea keskimäärin 91 eurolla kuukaudessa. Naisilla tuki supistuisi vähemmän, keskimäärin 73 eurolla kuukaudessa. Nuorilla tuensaajilla tuen supistuminen olisi hieman pienempää kuin iäkkäämmillä. (Taulukko 4). Tämä tulos perustuu siihen, että tuen käyttäjät ovat tällä hetkellä enimmäkseen naisia ja arviointia on mahdollista tehdä vain suhteessa tuen nykyisiin käyttäjiin.

Taulukko 4. Etuuden keskimääräiset muutokset sukupuolen ja iän mukaan

Sukupuoli	Osuus etuuspäivistä	Muutos, €/kk	Muutos, %
Mies	26,1 %	-91	-5,8 %
Nainen	73,9 %	-73	-5,1 %
Ikä			
25 - 34	40,8 %	-73	-5,2 %
35 - 44	40,6 %	-81	-5,5 %
45 - 54	15,6 %	-80	-5,3 %
55 - 64	3,0 %	-93	-5,8 %
Kaikki	100,0 %	-78	-5,3 %

Käyttäytymisvaikutuksista

Käytettävissä olevan aineiston perusteella on vaikea ennakoida, miten potentiaaliset etuudensaajat ja muut toimijat reagoisivat aikuiskoulutusten määrätymisperusteisiin ehdotettuihin muutoksiin. Käytettävissä ei myöskään ole aikaisempia uudistuksia koskevia tutkimuksia tai selvityksiä. Näin ollen ei ole helppoa arvioida, miten ehdotetut työn ja opiskelun yhdistämiseen liittyvät korvaustason muutokset vaikuttavat etuuden käyttöön. Yleisesti taloustieteellisessä tutkimuksessa tällaiset käyttäytymisvaikutukset ovat kuitenkin varsin vaikeita taloudellisten kannustimien muutosten ollessa maltillisia. Työllisyysrahaston tilastoista voidaan havaita, että soviteltua aikuiskoulutustukea saavilla sovitteluansion suhde etuutta edeltäviin ansioihin laskee edeltävän ansion kasvaessa. Tämän voi tulkita johtuvan nykyisen sovittelujärjestelmän vaikutuksesta, jolloin muutokset voisivat edistää työn ja opiskelun yhteensovittamista aikuiskoulutustukikauden aikana. Vaihtoehtoisesti tämän voi kuitenkin ajatella johtuvan parempituloisten taloudellisesta asemasta, jossa tarve tukikauden aikaisille sivutulolle (suhteessa edeltäviin ansioihin) ei ole yhtä suuri.

Nykytilassa kokoaikaisesti ja työn ohessa opiskeleva kuluttavat aikuiskoulutustuen tukikautta samalla tavalla. Työn ja opiskelun yhdistämistä voi lisätä esityksessä ehdotettu muutos, jossa aikuiskoulutustuen perustuessa enintään 50 prosentin suuruiseen tulojen alentumaan yksi tuki-kuukausi kuluttaa vain puolikkaan kuukauden enimmäistukikaudesta. Tämänkään ehdotuksen vaikutusta käyttäytymiseen ei ole helppoa arvioida.

Lisäksi on otettava huomioon, että aikuiskoulutustuessa lisäksi myös monet etuuden suuruudesta riippumattomat tekijät saattavat ohjata valintaa. Ne voivat liittyä koulutustarjontaan ja erityisesti osa-aikaista opiskelua tukevan koulutuksen tarjontaan, opintovapaan rytmittämiseen, kokoaikaisen opiskelun vahvaan preferenssiin, toiveeseen tauosta työelämästä, tai muihin näihin liittyviin tekijöihin. Näihin tekijöihin tässä esityksessä ehdotetuilla muutoksilla ei pystytä vaikuttamaan.

Yritysvaikutukset

Esityksen tavoitteena on myös edistää kansallisesta tulotietojärjestelmästä annetun lain (53/2018) mukaisen tulorekisterin käytettävyyttä aikuiskoulutustuen maksamisessa, millä samaan aikaan vähennetään myös työnantajien hallinnollista taakkaa.

5.2 Taloudelliset vaikutukset

Etuuden suuruuden määrätymisperusteisiin ehdotetut muutokset supistaisivat aikuiskoulutustuen etuusmenoa arviolta 5,3 prosentilla. Vuoden 2018 etuusmenoon (173,5 miljoonaa euroa) suhteutettuna tämä vähentäisi etuusmenoa runsaalla 9 miljoonalla eurolla vuodessa. Arvio on staattinen eikä sisällä mahdollisia käyttäytymisvaikutuksia.

Etuuden suuruuden määrätymisperusteisiin ehdotetut muutokset voivat aiheuttaa käyttäytymismuutoksia, jotka vaikuttavat etuusmenon kehitykseen. Ehdotettujen muutosten vaikutukset ovat osin eri suuntaisia. Ehdotuksen toteutuessa tuensaajat, joiden edeltävät ansiot ovat keskimääräistä suuremmat ja joilla on tukikauden aikana merkittäviä ansiotuloja, saisivat nykyistä suurempaa aikuiskoulutustukea, mikä edistää esityksen tavoitteena olevaa työn ja opiskelun yhteensovittamista. Niillä sovitellun aikuiskoulutustuen saajilla, joiden tukikauden aikaiset ansiot ovat pienempiä, tuki kuitenkin pienentyisi. Tämä voi kuitenkin johtaa työn tekemisen lisäämiseen. Täysi etuus pienenee nyt kaikilla tuensaajilla. Tämä voi vähentää täysiaikaisen aikuiskou-

lutustuen käyttöä, mikä edistää esityksen tavoitteita. Toisaalta soviteltu tuki paranee huomattavasti niillä tuensaajilla, joiden edeltävät ansiot ovat keskimääräistä suuremmat ja joilla tukikuukausien aikana merkittävämpiä ansiotuloja. Tämä lisää sovitellun aikuiskoulutustuen houkuttelevuutta. Niillä sovitellun aikuiskoulutustuen saajilla, joilla tukikuukausien aikaiset ansiot ovat vähäisiä, tuki kuitenkin supistuu.

Arviossa ei ole mukana sovitellun etuuden tukikuukausien kulumiseen ehdotetun muutoksen vaikutusta. Ehdotuksessa tukikuukausi kuluttaisi vain puoli kuukautta enimmäisajasta, jos korvattava ansioalanema olisi enintään 50 prosenttia. Tämä lisäisi käytettävissä olevien tukikuukausien enimmäismäärää niillä sovitellun aikuiskoulutustuen saajilla, joilla ansioalanema on 50 prosenttia vai vähemmän. Käytettävissä ei ole tarkkaa tietoa, kuin moni nykyisistä soviteltua aikuiskoulutustukea saaneista tuensaajista käyttää kaikki enimmäisajan mukaiset tukikuukautensa.⁴ Tämän johdosta enimmäiskuukausien kulumista koskevan muutoksen mahdollista vaikutusta nykyisten tuensaajien tukikuukausiin arvioitiin kaksinkertaistamalla niiden soviteltujen tukijaksojen tukipäivät, joilla ansioalanema oli 50 prosenttia tai vähemmän. Tämä lisäsi laskelmassa etuusmenoa runsaalla miljoonalla eurolla, jolloin etuusmenon supistuminen jäi laskelmassa runsaaseen 8 miljoonaan euroon. Työllisyysrahaston aineistolla tehtyjen tarkastelujen perusteella selvä vähemmistö soviteltua aikuiskoulutustukea saaneista käyttää nykytilanteessa kaikki enimmäisajan mukaiset tukikuukaudet. Tämän perusteella soviteltujen etuuskuukausien kulumiseen ehdotettu muutos aiheuttaisi luultavasti selvästi pienemmän etuusmenojen kasvun kuin kaavamainen simulointilaskelma tuottaa.

Enimmäisajan kulumista koskevat muutokset saattaisivat aiheuttaa myös muunlaisia käyttäytymismuutoksia. Soviteltua tukea saaneet etuudensaajat, joiden ansioalanema on nykyisin ollut hieman yli 50 prosenttia, saattaisivat esimerkiksi lisätä tukikuukausien aikaista työskentelyä, jotta ansioalanema olisi 50 prosenttia tai vähemmän. Tämä pienentäisi sovitellun tuen määrää ja vaadittua opintopisteiden suorittamista, mutta toisaalta lisäisi tukikuukausia. Vaikutuksen suuruuden hahmottamiseksi tehtiin simulointilaskelma, jossa tukikuukausien aikaisia ansioita kasvatettiin kaikilla niillä tukijaksoilla, joiden aikana ansioalanema oli 50-75 prosenttia. Ansioita kasvatettiin siten, että ansioalanema oli vajaan 50 prosenttia, jotta tukikuukaudet kuluttaisivat vain puoli kuukautta enimmäisajasta. Ansioiden kasvattaminen pienensi soviteltuja tukia. Simulointilaskelmassa näiden tukijaksojen kesto kuitenkin kaksinkertaistettiin, koska ansioalanema jäi alle 50 prosenttiin. Yhteensä muutokset kasvattivat etuusmenoa ja enimmäiskuukausien kulumista koskevan muutoksen etuusmenoa kasvattava vaikutus kasvoi yhdestä kahteen miljoonan. Kuten edellä tämäkin käyttäytymismuutoksia hahmottava laskelma luultavasti voimakkaasti yliarvioi etuusmenon kasvua, koska ainoastaan osa lisäkuukausiin oikeutetuista tuensaajista käyttää nykytilanteessakaan kaikkia tukikuukausiaan.

Yhteensä aikuiskoulutusetuusmenon arvioidaan etuuden laskentaan liittyvien muutosten välittömänä seurauksena supistuvan runsaalla 9 miljoonalla eurolla (staattinen arvio). Jos arviossa otetaan huomioon sovitellun aikuiskoulutustuen enimmäiskuukausien kulumista koskevan muutosehdotuksien mahdolliset vaikutukset etuusmenon ennakkoidaan supistuvan vajaalla 9 miljoonalla.

Edellä esitetyissä arvioissa käyttäytymismuutoksia arvioitiin vain aikuiskoulutustuen enimmäiskuukausien kulumiseen ehdotettujen muutosten osalta. Aikuiskoulutustuen määrätymisperusteisiin esitetyt muutokset muuttavat tuen suuruutta, joka saattaa vaikuttaa tuen saajamää-

⁴ Tukikuukaudet voivat jakautua hyvinkin pitkälle ajanjaksolle, joten enimmäismäärän tukikuukausia käyttävien osuudesta saadaan luotettavia arvioita vasta sitten, kun ensimmäisestä tukijaksosta on kulu-
nut useita vuosia.

riin. Esityksessä on haluttu varautua huomattavaan sovitellun aikuiskoulutustuen käytön lisääntymiseen esitettyjen sovitellun tuen muutosten seurauksena. Tämän johdosta sovitellun tuen määräytymisperusteiden lisäksi esitetään muutoksia täyden aikuiskoulutustuen määräytymisperusteisiin, jotta yhteenlaskettu etuusmeno ei uudistuksen seurauksena kasvaisi. Simulointilaskelmien perusteella etuusmenon säilyminen uudistuksen seurauksena suunnilleen muuttumattomana toteutuisi esimerkiksi, jos soviteltuna maksettujen etuuspäivien yhteenlaskettu lukumäärä kokonaisuutena hieman yli kaksinkertaistuisi samalla, kun täytenä maksettujen etuuspäivien lukumäärä pysyisi ennallaan.⁵ Kuten edellä luvussa 4.1. todetaan taloustieteellisessä tutkimuksessa tällaiset käyttäytymisvaikutukset ovat kuitenkin varsin vaihtelevia taloudellisten kannustimien muutosten ollessa maltillisia. Lisäksi samalla täysien etuuspäivien lukumäärän oletettaisiin pysyvän ennallaan, vaikka niiden etuustasoa heikennettäisiin. Luultavammin aikuiskoulutustuen etuusmeno tulisi esityksen seurauksena jonkin verran supistumaan. Arviota esityksen vaikutuksesta ei tule sekoittaa etuusmenon tulevaan kehitykseen. Siihen vaikuttavat myös muut tekijät kuin esitetyt muutokset. Aikuiskoulutuksen etuusmeno on kasvanut viime vuosina. Uudistuksen vaikutuksen erottaminen muusta kehityksestä tulee olemaan myös jälkikäteen vaikeaa. Tätä hankaloittaa myös määräytymisperusteiden asteittainen voimaantulo.

5.3 Vaikutukset viranomaisiin

Ehdotettujen muutosten voimaansaattaminen ja toimeenpano lisäävät työtä Työllisyysrahastossa.

Tietojärjestelmien tulee siirtymäkauden ajan tukea kahden erilaisen haku- ja päätösjärjestelmän toimeenpanoa sekä mahdollistaa tuen myöntäminen poistuvien ja uusien edellytysten perusteella. Lisäksi uudet aikuiskoulutustuen saamisedellytykset vaativat rahaston järjestelmien kehittämistä. Esimerkiksi etuuden saajan tulojen aleneman seuraaminen edellyttää tietojärjestelmiin uusia ominaisuuksia, koska tukikauden kulumisen ja vaadittavien opintosuoritusten määrä ovat sidoksissa henkilön tulojen alenemaan. Samanaikaisesti lakimuutoksiin perustuvan muutostyön kanssa rahaston on valmistauduttava tulorekisterin käyttöönottoon etuuspalvelun osalta sekä valmisteltava Opetushallituksen Koski-palvelun käyttöönotto.

Aikuiskoulutustukeen ehdotettavien muutosten toteuttamiseksi Työllisyysrahaston on vuosina 2019 ja 2020 tehtävä muutoksia tietojärjestelmiinsä, ohjeistettava palveluasiantuntijoita ja tiedotettava rahaston asiakkaille muutoksista. Myös aikuiskoulutustuen hakemusohjelmat ja päätösten sisältö tulee uusia. Lakimuutosten toteuttaminen vaatii Työllisyysrahastossa erillisen muutostyön, jossa olisi muutettava hakijoiden käyttämää sähköistä asiointipalvelua, Työllisyysrahaston sisäistä käsittelyjärjestelmää sekä etuuskäsittelytyön prosesseja. Työllisyysrahaston arvion mukaan projektin kokonaiskestoksi muodostuu noin vuosi, jossa aktiivisen toteutustyön vaihe on noin kuusi kuukautta. Työllisyysrahaston arvion mukaan projektin määrittely, läpivienti, koulutus ja viestintä vaatii rahastossa noin 520 henkilötyöpäivää. Työllisyysrahaston ohjelmistokehityskumppanin arvion mukaan määrittely- ja ohjelmistokehitystyö sekä testaus- ja käyttöönotto vaatii noin 260 henkilötyöpäivää.

Hakemis- ja myöntämismenettelyn muutos lisää huomattavasti Työllisyysrahastossa kuukausittain ratkaistavien hakemusten määrää. Muutosten seurauksena jokainen palkansaajahakija tekee erillisen maksuhakemuksen kuukausittain. Siten myös annettavien päätösten määrä kasvaa. Vuonna 2018 täysimääräistä aikuiskoulutustukea koskevia hakemuksia saapui rahastolle noin 22 630 kappaletta ja sovitellun tuen hakemuksia noin 8 030 kappaletta. Hakemuskokouksen kasvua on mahdollista arvioida tarkastelemalla vuoden 2018 kuukausittaista etuudensaajamäärää.

⁵ Lisäksi soviteltujen etuuspäivien lisäystä kohdennettiin niihin edeltävän ansion ja sovittelutulon muodostamiin luokkiin, joissa soviteltu etuus kasvoi.

Vuonna 2018 tammi–toukokuussa ja syys–joulukuussa aikuiskoulutustuen saajia oli keskimäärin noin 12 000 kuukaudessa. Vuonna 2018 kesäkuukausina aikuiskoulutustuen saajia oli puolestaan keskimäärin noin 4 500 kuukaudessa. Vuoden 2018 etuudensaajien määrän perusteella arvioituna hakemuksia tulisi rahastoon jatkossa vuositasolla noin 121 500 kappaletta, mikä on merkittävä muutos nykyiseen hakemuskantaan. Hakemuskanta voi olla myös tätä korkeampi, mikäli uudistusten seurauksena kokonaan uudet henkilöt hakevat aikuiskoulutustukea.

Hakemusten määrän kasvaessa tulee vastaavasti kasvamaan myös niiden perusteella annettavien muutoksenhakukelpoisten päätösten määrä. Odotettavaa on, että päätösmäärän kasvaessa myös etuuden hakijoiden tekemien muutoksenhakupyynnöiden määrä tulee kasvamaan, mikä tarkoittaa valitusasioiden käsittelyyn liittyvän työmäärän lisääntymistä Työllisyysrahastossa. Muutoksenhakuasioiden määrän lisääntyminen voi osin lisätä työmäärää myös ensimmäisenä muutoksenhakuasteena toimivassa sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnassa ja mahdollisesti myös viimeisenä muutoksenhakuasteena toimivassa vakuutusosastoissa.

Toisaalta muutosten myötä maksuhakemusten käsittely Työllisyysrahastossa olisi nopeampaa verrattuna nykyisten sovittelun tuen hakemusten käsittelyyn, koska jatkossa tutkittaisiin ainoastaan tulojen vaikutus maksettavan aikuiskoulutustuen määrään. Ensihakemusten osalta tutkittaisiin samat edellytykset kuin nykytilassa täysimääräisen ja sovitellun tuen hakemusten kohdalla. Koulutuksen kestoa koskevaa vaatimusta ei olisi enää sen jälkeen tutkittava. Toisaalta ratkaistavien ensihakemusten määrä voi lisääntyä jonkin verran, jos hakija käyttää vain puolitukikuukautta kerralla. Aikuiskoulutustuen ensipäätöksen voisi antaa enintään 15 kuukaudelle ja jos hakija ei olisi tässä ajassa käyttänyt 15 kuukauden enimmäiskestoa täysimääräisesti, olisi hänen tehtävä rahastolle uusi ensihakemus.

Työllisyysrahaston arvion mukaan muutosten toimeenpano ei edellytä rahaston henkilöstön määrän lisäämistä, sillä ratkaisumenettelyä on mahdollista kehittää poistamalla manuaalisia käsittelyvaiheita. Vuonna 2018 kaikista rahastoon saapuneista hakemuksista yli 90 prosenttia on tullut sähköisen asiointipalvelun kautta, mikä mahdollistaa osaltaan automatisoinnin lisäämisen etuushakemusten käsittelyssä. Erityisesti tilanteissa, joissa etuuden hakijalla ei ole lainkaan tuloja tukikuukauden aikana, aikuiskoulutustukea koskevan hakemuksen ratkaiseminen on mahdollista toteuttaa lähes täysin automatisoidusti. Toisaalta ehdotettujen uudistusten tavoitteena on, että jatkossa työtä ja opiskelua yhdistettäisiin enemmän. Tämä voi lisätä nykyisestä sellaisen maksuhakemusten osuutta, jotka vaatisivat vielä hakemuksen erilliskäsittelyä. On kuitenkin huomattava, että vuoden 2020 alusta alkaen hakemusten käsittely uudistuu joka tapauksessa rahaston ottaessa käyttöön tulorekisterin. Etuuden hakijoiden tulotiedot saadaan jatkossa tulorekisteristä, mikä osaltaan luo edellytyksiä tehostaa etuushakemusten käsittelyä ja ratkaisemista.

Työllisyysrahasto myös kouluttaa ja perehdyttää palveluksessaan olevia palveluasiantuntijoita sekä kehittää etuuskäsittelyn prosesseja asiakaslähtöisemmiksi. Koska tulojen aleneman merkitys vaadittavien opintosuoritusten määrään ja enimmäiskeston kulumiseen olisi rahaston asiakkaille jatkossa keskeinen tieto, Työllisyysrahasto voi kehittää kotisivuilleen esimerkiksi erilaisia laskureita. Niiden avulla asiakkaiden olisi mahdollista arvioida omaa tilannettaan esimerkiksi siitä, kuinka erilaiset tukikauden aikaiset tulot vaikuttaisivat heidän osaltaan esimerkiksi enimmäiskeston kulumiseen tai vaadittavien opintosuoritusten määrään. Lisäksi Työllisyysrahasto voisi kehittää asiointipalveluaan siten, että asiakkaalla olisi jatkossa mahdollisuus saada mahdollisimman reaaliaikainen tieto tukioikeuteensa liittyvistä seikoista.

Rahaston työmäärä vähenisi jonkin verran uuden opintojen riittävään edistymiseen liittyvän säännöksen vuoksi, koska säännös mahdollistaisi tuen takautuvan lakkauttamisen tietyissä tilanteissa. Takautuva lakkauttaminen merkitsisi sitä, ettei rahaston jatkossa enää tarvitsisi hakea

myönteisen päätöksen poistamista sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta pykälässä mainituissa tilanteissa, joissa olisi selvää, ettei hakijalla ole ollut tarkoitusta suorittaa opintoja laissa edellytetyllä tavalla.

6 Asian valmistelu

Esityksen tavoitteena on työmarkkinakeskusjärjestöjen tekemän aloitteen pohjalta edistää palkansaajien mahdollisuutta samanaikaiseen aikuiskoulutustuella opiskeluun ja työntekoon.

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä keskeisten työmarkkinakeskusjärjestöjen ja Työllisyysrahaston kanssa.

Lain täytäntöönpanoa ja vaikutuksia aikuiskoulutustuen käyttöön seurataan lain voimaantulosta alkaen. Seurannan tavoitteena on pystyä arvioimaan, miten ehdotetut työn ja opiskelun yhdistämiseen liittyvät korvaustason muutokset vaikuttavat etuuden käyttöön. Työllisyysrahasto seuraa jatkuvasti ja tuottaa hallinnolle informaatiota opintojen ja työn yhteensovittamisesta, etuudensaajien sukupuolijakaumasta ja etuudensaajien koulutustaustasta.

Esityksestä on pyydetty lausunto seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, oikeusministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Oikeuskanslerin virasto, Työllisyysrahasto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Kuntaliitto, Akava, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, Suomen Yrittäjät ry,

Lausunnot saatiin (täydentyy lausuntokierroksen perusteella). Lausunnoista (täydentyy lausuntokierroksen perusteella):

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

4 §. Toimeenpano. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan tarkistettavaksi opetusministeriön nimi nykyiseksi opetus- ja kulttuuriministeriöksi.

5 §. Palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytykset. Pykälässä säädetään aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksistä palkansaajan osalta. Voimassa olevan pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan työstä poissaolon 6 §:n mukaisen koulutuksen osalta tulee kestää yhtäjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta tai että aikuiskoulutustukea haetaan 12 a §:n mukaisesti soviteltuna. Kahteen kuukauteen katsotaan sisältyvän 43 tukipäivää.

Esityksessä 1 momentin 4 kohta ehdotetaan muutettavaksi ja edellytys korvattavaksi opintosuoritusvaatimuksella. Poissaolon sijasta pykälän 4 kohdassa säädettäisiin palkansaajan aikuiskoulutustukeen oikeuttavien opintojen laajuudesta. Muutos merkitsee, ettei jatkossa enää edellytetäisi työstä poissaololta kahden kuukauden yhtäjaksoisuutta. Koska esityksen tavoitteena on edistää palkansaajien mahdollisuutta samanaikaiseen aikuiskoulutustuella opiskeluun ja työntekoon työmarkkinakeskusjärjestöjen tekemän aloitteen mukaisesti, tavoitteen valossa ei ole enää jatkossa tarkoituksenmukaista edellyttää, että henkilön olisi oltava poissa työstä yhdenjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta.

Aikuiskoulutustuen myöntäminen edellyttäisi uuden 4 kohdan mukaan, että 6 §:ssä tarkoitettujen opintojen tulisi olla laajuudeltaan yhteensä vähintään 4 opintopistettä. Pykälän 5 kohdassa säädettäisiin lisäksi, että henkilön olisi harjoitettava lain 6 §:ssä tarkoitettuja opintoja siten, että hän suorittaa keskimäärin vähintään 4 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti. Jos ansiot alenevat tukikuukauden aikana enintään 50 prosenttia verrattuna aikuiskoulutustuen perusteena olevaan keskimääräiseen ansioon, henkilön tulee suorittaa keskimäärin vähintään 2 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti. Ansiolla tarkoitetaan tässä kaikkia henkilön saamia tuloja tukikuukauden aikana, eli sekä työhön perustuvia tuloja että esimerkiksi etuuksia. Voimassa olevan lain mukaan tukea on tullut hakea aina vähintään kahdelta kuukaudelta. Jatkossa tukikauden vähimmäiskesto olisi joko yksi tai kaksi kuukautta riippuen siitä, kuinka monta opinto- tai osaamispistettä etuudensaajan tulisi tukikauden aikana suorittaa.

Voimassa olevassa laissa ei ole säädetty tukeen oikeuttavien opintosuoritusten määrästä. Opintojen on kuitenkin tullut olla lain 6 §:ssä säädetyn mukaisesti päätoimisia. Työllisyysrahaston vakiintuneessa oikeuskäytännössä päätoimisuuden rajaksi on muodostunut kolme opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti. Kun päätoimisuuden määrittelylle ei ole ollut saatavissa tukea laista tai asetuksista, on oikeuskäytännössä päädytty verrattain matalaan päätoimisuuden määritelmään. Nykytilassa samaa päätoimisuuden edellytystä on sovellettu niin kokoaikaisesti kuin sivutoimisesti opiskeleviin henkilöihin. Muutoksen tarkoituksena on toisaalta nostaa opintosuoritusvaatimusta niiden tuensaajien osalta, jotka eivät työskentele lainkaan tai työskentelevät vähäisen määrän opintojen suorittamisen ohessa. Heiltä edellytettäisiin jatkossa keskimäärin neljän opinto- tai osaamispisteen suorittamista tukikuukautta kohti. Toisaalta ehdotetaan asetettavaksi alempi opintosuoritusvaatimus heille, joilla ei ole mahdollisuutta vähentää merkittävästi työskentelyään tukiajalla.

5 a §. Yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytykset. Pykälän 1 momentissa säädetään yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksistä. Sen 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi nykyisestä. Työmarkkinakeskusjärjestöjen esittämien muutosten on tarkoitus lähtökohtai-

sesti koskea ainoastaan palkansaajan aikuiskoulutustukea. Yrittäjän aikuiskoulutusten edellytyksiä ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi opintojen kestoja ja vaadittavia opintosuorituksia koskevilta osilta, jotta myös yrittäjän aikuiskoulutustuen edellytykset tulisivat selkeästi ilmi lain tasolla. Voimassa olevan pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on, että opiskelu 6 §:n mukaisessa koulutuksessa kestää yhdenjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta tai, jos koulutus ei ole yhdenjaksoista, se kestää useammassa jaksossa yhteensä vähintään 43 päivää. Kyseinen edellytys ehdotetaan poistettavaksi palkansaajan aikuiskoulutustuen ehtoja koskevia muutoksia vastaavalla tavalla.

Myös yrittäjien osalta luovuttaisiin koulutuksen keston liittyvistä edellytyksistä ja nykyinen 3 kohta korvattaisiin opintojen laajuutta koskevalla vaatimuksella. Opiskelun kestoja koskevien vaatimusten sijasta myös yrittäjien aikuiskoulutustuen osalta ehdotetaan lakiin lisättäväksi tukeen oikeuttavan koulutuksen laajuutta koskeva vaatimus, mutta kuitenkin nykyisen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisena. Näin ollen ehdotetaan lisättäväksi pykälän 1 momentin 3 kohtaan, että ollakseen oikeutettu yrittäjän aikuiskoulutustukeen, henkilön tulee harjoittaa 6 §:ssä tarkoitettuja opintoja siten, että hän suorittaa keskimäärin vähintään 3 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti.

Yrittäjän aikuiskoulutustuki on aina perusosan suuruinen.

6 §. Aikuiskoulutustukeen oikeuttava koulutus. Pykälän johdantokappaletta ehdotetaan muutettavaksi ja siitä poistettavaksi päätoimisuus-termi. Pykälässä säädettäisiin aikuiskoulutustukeen oikeuttavasta koulutuksesta. Termiä ei pidetä jatkossa tarpeellisena, koska tukeen oikeuttavien opintojen laajuudesta on säädetty erikseen lain 5 ja 5 a §:ssä. Ehdotettujen muutosten tavoitteena on edistää palkansaajien mahdollisuutta samanaikaiseen aikuiskoulutustuella opiskeluun ja työntekoon. Päätoimisuus-termi voi johtaa virheellisesti sellaisen käsityksen syntymiseen, että tuen saaminen edellyttäisi täysipäiväistä opiskelua.

6 a §. Opintojen riittävä edistyminen. Pykälä on uusi ja siinä säädettäisiin opintojen riittävästä edistymisestä ja opintojen edistymisen seurannasta. Pykälä seuraa sisällöllisesti voimassa olevan opintotukilain 5 b §:n opintojen riittävästä edistymisestä koskevaa säännöstä. Pykälän 1 momentin mukaan Työllisyysrahasto seuraisi aikuiskoulutustukikauden aikaista opintojen edistymistä. Opintojen edistymistä pidettäisiin riittävänä, jos henkilölle kertyy tukikuukausien aikana opintosuorituksia 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 5 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu määrä.

Voimassa olevassa laissa ei ole ollut säännöksiä opintojen seurannasta, mutta myös nykytilassa rahasto on seurannut opintojen riittävästä edistymisestä lukuvuosittain jälkikäteen. Kun opintosuoritusvaatimukset tuotaisiin lain tasolla säädettäväksi, olisi myös opintojen seuraamisesta tarpeen lisätä oma säännös. Seurannan toteuttamisen ajankohdasta ei kuitenkaan olisi tarpeen säätää erikseen. Opintojen edistymistä pidettäisiin riittävänä, jos opiskelijan päätoiminen opiskeluaika ei tulisi olennaisesti ylittämään kyseisiä opintoja varten määriteltyä tukiaikaa. Säännös mahdollistaisi sen, että rahasto voi antaa epäävän päätöksen tilanteessa, jossa henkilö hakee lisätukea, vaikka opintosuorituksia ei ole aiemmilla tukijaksoilla kertynyt riittävästi.

Pykälän 2 momentin mukaan aikuiskoulutustuki voitaisiin lakkauttaa tai aikuiskoulutustukihakemus hylättäisiin, jos opiskelijan opinnot eivät ole edistyneet riittävästi. Korkeakouluopinnoissa opintotuki lakkautetaan sen lukukauden lopussa, jonka aikana edistymisen seuranta suoritetaan. Aikuiskoulutustuki voidaan lakkauttaa takautuvasti, jos opintosuorituksia on erityisen vähän ja olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tarkoitus harjoittaa. Tuen takautuva lakkauttaminen voisi käytännössä tulla kyseeseen tilanteessa, jossa etuudensaaja ei ole suorittanut tukikauden aikana opintoja lainkaan tai hänen opinto-oikeutensa on lakannut kesken tukijakson.

Takautuva lakkauttaminen nopeuttaisi prosessia siten, että rahaston ei tarvitsisi hakea myönteisen päätöksen poistamista sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta

12 §. *Aikuiskoulutustuen määrä.* Pykälässä säädetään aikuiskoulutustuen määrän laskemisesta. Aikuiskoulutustuen laskentamallia ehdotetaan uudistettavaksi siten, että korvausprosentin taitekohta alennettaisiin 95 kertaan perusosasta taitekohdan ollessa nykyisin 105 kertaa perusosa. Lisäksi alennettaisiin ensimmäinen korvausprosentti 42 %:iin nykyisen ollessa 45 %. Pykälän otsikointia muutettaisiin siten, että 12 §:ssä säädettäisiin etuuden määrästä ja 12 a §:ssä säädettäisiin puolestaan tukikauden aikaisten tulojen vaikutuksesta palkansaajan aikuiskoulutustuen määrään. Lain terminologiaa ehdotetaan muutettavaksi tässä yhteydessä siten, että jatkossa ei käytettäisi erikseen sovitellun aikuiskoulutustuen termiä.

Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaisi tuen määräytymisen uutta laskukaavaa. Pykälän 1 momentti vastaisi muilta osin voimassa olevaa lakia, jonka mukaan aikuiskoulutustuki on enintään 90 prosenttia tuen perusteena olevasta päiväpalkasta, kuitenkin vähintään perusosan suuruinen. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia. Momentissa säädettäisiin, että muunnettavassa kuukautta kohden laskettua palkkaa päiväpalkaksi tai päivävastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 työpäivää.

Pykälän 3 momentin mukaan aikuiskoulutustuen ansio-osan perusteena oleva palkka lasketaan tukikautta edeltäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen vakiintuneista ansioista yhteensä 12 kuukauden ajalta laskettuna hakemuskuukautta edeltäneen kalenterikuukauden lopusta lukien. Tämä vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin jatkossa lisäksi, että vakiintunutta palkkaa määritettäessä otetaan huomioon palkkatulot, jotka on maksettu palkan määrittämisen perusteena olevana ajanjaksona, vaikka ne olisi ansaittu muuna ajanjaksona tehdystä työstä. Momenttiin lisättäisiin näin uutena tulojen huomioon ottamista koskeva maksuperiaate tulorekisterin käyttöönoton tehostamiseksi. Aikuiskoulutustuen määrään vaikuttavat tulot otettaisiin huomioon niiden maksuajankohdan perusteella riippumatta siitä, mille ajanjaksolle 12 kuukauden tarkastelujakso kohdistuu. Tulot otetaan huomioon maksuperiaatteen mukaisesti kaikissa tilanteissa riippumatta siitä, saadaanko tulotieto tulorekisteristä vai suoraan työnantajalta. Niin kuin voimassa olevassa laissa muilta osin ansio-osan perusteena olevan palkan määrittämiseen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 6 luvun 4 §:ssä säädetään.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 4 momentti. Siinä otettaisiin lain tasolla säädettäväksi ratkaisukäytännön vakiintunut nykytila palkattomien jaksojen ohittamisesta, kun lasketaan henkilön vakiintuneita ansioita. Jos edellä 3 momentissa tarkoitettuun vuoden ajanjaksoon sisältyy aikaa, jolloin henkilö on ollut poissa työstä saamatta palkkaa, vuoden jaksoa voidaan pidentää ohittamalla palkaton aika ja ottamalla huomioon vastaava palkallinen aika. Palkaton aika ohitetaan, jos työstä poissaolo johtuu seuraavista syistä: sairaus, laitoshoido tai kuntoutus, opiskelu, asevelvollisuus tai siviilipalvelus, lapsen syntymä tai enintään 3-vuotiaan lapsen hoito, työttömyys tai muu näihin rinnastettava syy. Muu näihin rinnastettava syy voisi olla esimerkiksi vuorotteluvapaa. Käytännössä pykälä tarkoittaa, että mikäli henkilö on ollut viimeisen 12 kuukauden aikana palkattomalla ajalla, jostakin edellä mainitusta syystä, voidaan tämä aika ohittaa ja ottaa palkkatiedot sellaiselta ajalta, jolloin henkilö ei ole ollut palkatta poissa työstä. Tarkastelu aloitetaan aikuiskoulutustuen hakemuskuukautta edeltäneen kalenterikuukauden lopusta lukien, kunnes saadaan palkkatietoja yhteensä 12 kuukauden ajalta.

12 a §. *Tukikauden aikaisten tulojen vaikutus palkansaajan aikuiskoulutustuen määrään.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan.

Voimassa olevan lain 12 a §:ssä säädetään vaatimuksesta, jonka mukaan soviteltuun aikuiskoulutus-tukeen oikeuttavien opintojen tulisi kestää vähintään 43 päivää. Edellytyksen tarkoituksena on ollut mahdollistaa tuen myöntäminen työn ohessa opiskeleville henkilöille, joiden työstä poissaolo ei ole ollut lain 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa edellytetyllä tavalla yhdenjaksoista. Koulutuksen kestoa koskevan vaatimuksen merkitys olisi jatkossa kuitenkin vähäinen, kun tukeen oikeuttaakseen opintojen tulisi täyttää laissa säädettyä opintosuoritusvaatimus ja koulutuksen olisi lisäksi lukeuduttava lain 6 §:ssä säädettyihin opintoihin. Tästä johtuen koulutuksen 43 päivän kesto koskevasta vaatimuksesta ehdotetaan luovuttavan. Lain 5 §:ssä säädetäisiin kuitenkin lisäksi, että tuen perusteena olevien opintojen tulee olla laajuudeltaan yhteensä vähintään 4 opinto- tai osaamispistettä. Tämä rajaisi osaltaan hyvin lyhyet koulutukset tuen ulkopuolelle.

Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin nykyistä 12 a §:ää aikuiskoulutustukeen vaikuttavista tuloista. Momentissa pidettäisiin ennallaan viittaukset työttömyysturvalakiin siitä, mitä eläkkeitä ja sosiaalietuuksia ei oteta huomioon ja mitä tuloja taas otetaan huomioon. Jatkossa tulot huomioitaisiin maksuperiaatteen mukaisesti tulorekisterin käyttöönnoton tehostamiseksi. Mikäli henkilölle maksetaan opintovapaan aikana takautuvasti palkkaa kokoaikaisesta työstä esimerkiksi ensimmäisen opintovapaakuukauden aikana, palkka otetaan maksuperiaatteen mukaan huomioon aikuiskoulutustukea myönnettäessä palkan maksuajankohdan mukaan. Tästä johtuen hänelle ei välttämättä jäisi aikuiskoulutustukea maksettavaksi ensimmäiseltä kuukaudelta, vaikka hän on olisi muiden edellytysten täytyessä oikeutettu aikuiskoulutustukeen. Vastaavasti sovellettaisiin maksuperiaatetta myös henkilön viimeisenä tukikuukautena; jos henkilö työskentelee opintovapaan aikana osa-aikaisesti siten, että viimeisen tukikuukauden aikana tehdystä työstä ansaittu palkka tulee maksettavaksi vasta tukikauden jälkeen, palkkaa ei oteta maksuperiaatteen mukaisesti huomioon maksettaessa aikuiskoulutustukea viimeiseltä tukikuukaudelta.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus työttömyysturvalain 4 luvun 2 §:n 5 momenttiin, jonka mukaan voidaan huomioida pidemmältä ansaintajaksolta kuin kuukaudelta saatava työtulo, jatkamalla se vaikuttamaan yhtä monelle kuukaudelle kuin mitä se on ansaittu. Lisäksi, jos palkanmaksun keskittäminen yhdelle maksupäivälle johtuisi hyötymistarkoituksesta, voitaisiin tulo maksuperiaatteesta poiketen sovitella ajalle, jolla se on ansaittu.

Pykälän 1 momentissa säädetäisiin henkilön tukikauden aikaisten tulojen vaikutuksesta maksettavaan aikuiskoulutustuen määrään. Tuen laskentakaavaa muutettaisiin siten, että se osuus tulosta, joka vähentää täyttä aikuiskoulutustukea, alennettaisiin nykyisestä 80 %:sta 50 %:iin. Samalla poistetaan 250 euron suojaosa eli se osa tulosta, jota ei huomioida aikuiskoulutustuen määrittelyssä.

Nykyisen lain 12 §:n 5 momentti siirtyisi sellaisenaan uuden 12 a §:n 2 momentiksi. Muutettaessa 1 momentissa tarkoitettua kuukautta kohti laskettua etuutta päiväetuudeksi tai päivävastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 päivää.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin uusi ehto, jonka mukaan henkilön aikuiskoulutustuen määrä ja tulot tukikuukauden aikana yhteensä ovat enintään aikuiskoulutustuen perusteena olevan palkan suuruinen, kuitenkin vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada perusosan suuruinen. Tämä vastaa työttömyysturvalain sovittelua.

14 §. Tukikauden kesto. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa säädetäisiin tukikauden kulumisesta. Laskettaessa 1 momentin mukaista enimmäiskestoä katsotaan yhden tukikuukauden kuluttavan 21,5 päivää. Jos henkilön ansiot alenevat tukikuukauden aikana enintään 50 prosenttia verrattuna aikuiskoulutustuen perusteena olevaan keskimääräiseen ansi-

oon, katsotaan tuki-kuukauden kuluttavan 10,75 päivää. Kun tukikuukausia kuluisi täysi tukikuukausi tai puoli tukikuukautta tarkoittaisi tämä sitä, että enintään tukea voi saada 30 kalenterikuukaudelta. Ottaen huomioon 5 §:n uusi vaatimus 4 tai 2 opintopisteestä, tarkoittaa tämä sitä, että jos tukikuukautta kuluu vain puolikuukautta, myös opintopisteitä vaadittaisiin vain 2. Ansiolla tarkoitetaan tässä kaikkia henkilön saamia tuloja tukikuukauden aikana, eli sekä työhön perustuvia tuloja että esimerkiksi etuuksia.

15 c §. *Ammattitutkintostipendin hakeminen ja maksaminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi 1 momentin osalta. Voimassa olevan lain 16 § hakemisesta ja myöntämisestä on koskenut sekä ammattitutkintostipendiä että aikuiskoulutustukea. Koska aikuiskoulutustuen hakeminen ja myöntäminen muuttuvat monelta osin, ehdotetaan selkeyden vuoksi 16 §:n stipendiä koskevat kohdat siirrettävän 15 c §:n 1 momenttiin ja jatkossa 16 § koskee ainoastaan palkansaajan aikuiskoulutustuen hakemista. Ammattitutkintostipendin hakemisesta ja maksamisesta säädettäisiin siten kootusti 15 c §:ssä. Lisäksi täsmennetään, että stipendiä on haettava kirjallisesti Työllisyysrahastolta.

16 §. *Palkansaajan aikuiskoulutustuen hakeminen ja myöntäminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan siten, että se koskisi jatkossa ainoastaan palkansaajan aikuiskoulutustuen hakemista. Yrittäjän aikuiskoulutustuen hakemisesta ehdotetaan säädettävän erikseen lain 17 a §:ssä ja ammattitutkintostipendin hakemisesta lain 15 c §:ssä. Pykälän otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan ainoastaan palkansaajan aikuiskoulutustukea.

Voimassa olevan pykälän 1 momentissa edellytetään tuen hakemista vahvistetun kaavan mukaisella lomakkeella. Aikuiskoulutustuen hakemisen menettelyä ehdotetaan uudistettavaksi siten, että tukea haettaisiin jatkossa Työllisyysrahastolta kirjallisesti palkansaajan ensihakemuksella sekä palkansaajan maksuhakemuksella. Hakemisen menettelyn muutoksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa hakemusmenettely niin, että jatkossa prosessi olisi samanlainen riippumatta siitä, opiskeleeko henkilö työn ohessa vai onko hän opiskelun vuoksi kokonaan poissa työstä. Voimassa olevan lain mukaan täysimääräistä aikuiskoulutustukea on ollut mahdollista hakea etukäteen ja soviteltua aikuiskoulutustukea on puolestaan tullut hakea takautuvasti jälkikäteen. Näin ollen opintoja työn ohessa suorittavilla henkilöillä ei ole ollut mahdollisuutta saada varmuutta tukioikeudestaan etukäteen. Tämä on osaltaan voinut vaikeuttaa työn ja opintojen yhdistämistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että aikuiskoulutustukea koskevan ensihakemuksen perusteella Työllisyysrahasto ratkaisisi lain 5 ja 6 §:ssä säädetyt edellytykset sekä lain 12 §:n mukaisen aikuiskoulutustuen perusteena olevan palkan määrän. Tämän seurauksena henkilöillä olisi mahdollisuus saada etukäteen varmuus tuen yleisten edellytysten täytymisestä sekä koulutuksen kuulumisesta tuen piiriin. Jatkossa lain 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetty opintosuoritusvaatimus sekä lain 14 §:ssä säädetty enimmäiskeston kuluminen olisivat riippuvaisia henkilön tulojen alenemasta. Jotta henkilöllä olisi etukäteen mahdollisuus arvioida tulojen alenemaa ja sen vaikutuksia tukikuukausien aikana, ehdotetaan, että palkansaajan ensipäätöksellä ratkais-taisiin myös tuen perusteena olevan palkan määrä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettävän, että aikuiskoulutustukea koskevan ensihakemuksen voisi tehdä aikaisintaan neljä kuukautta ennen tukikauden alkamista. Neljän kuukauden aikaraja ehdotetaan säädettäväksi sen vuoksi, ettei henkilön tilanne ehtisi merkittävältä osin muuttua ensihakemuksen tekemisen ja tukikauden alkamisen välillä. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan lisäksi säädettävän, että ensihakemuksen perusteella Työllisyysrahasto antaa päätöksen enintään 15 kuukauden ajalle. Kyseinen aika voi koostua useasta ajanjaksosta. Henkilöllä olisi mahdollisuus saada varmuus tukioikeuden syntymisestä tiettyjen laissa säädettyjen edelly-

tysten perusteella haluamalleen, enintään 15 kuukauden pituiselle ajanjaksolle. Kyseisen ajanjakson sisällä henkilö voisi joustavasti nostaa tukea tekemällä rahastolle palkansaajan maksuhakemuksen. Palkansaajan maksuhakemuksen perusteella Työllisyysrahasto ratkaisee kuukaudelta maksettavan tuen määrän.

Koska palkansaajan aikuiskoulutustuen edellytysten tutkiminen jakautuu kahdelle hakemukselle, olisi palkansaajan ensihakemus tehtävä kaikissa tilanteissa ennen palkansaajan maksuhakemuksen tekemistä. Palkansaajan ensihakemus on mahdollista hakea etukäteen, mutta se ei ole pakollista. Ensi- ja maksuhakemus olisi mahdollista tehdä myös samanaikaisesti.

Pykälän 2 ja 3 momentissa ehdotetaan säädettävän hakemuksiin liitettävistä selvityksistä. Aikuiskoulutustukea koskevaan ensihakemukseen olisi liitettävä ilmoitus koulutukseen hyväksymisestä, tiedot 12 §:n mukaisista tukikautta edeltävistä tuloista ja selvitykset tuen myöntämisen edellytysten täyttymisestä. Aikuiskoulutustuen maksuhakemukseen olisi liitettävä tiedot 12 §:n mukaisista tukikautta edeltävistä tuloista ja 12 a §:n mukaisista tukikauden ansioista. Henkilön ei tule toimittaa rahastolle selvityksiä tai tietoja siltä osin, kun rahasto saa tiedot rekistereistä.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettävän, että aikuiskoulutustukea ei myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen maksuhakemuksen vireille tuloa. Sisältö vastaa nykytilaa, josta on voimassa olevassa laissa säädetty 19 §:ssä.

17 a §. *Yrittäjän aikuiskoulutustuen hakeminen ja myöntäminen.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan siten, että se koskisi myöntämisen lisäksi yrittäjän aikuiskoulutustuen hakemista ja pykälään koottaisiin yrittäjän aikuiskoulutustuen hakemista, myöntämistä ja hakemismenettelyä koskevat säännökset. Lain 16 § koskisi jatkossa vain palkansaajan aikuiskoulutustukea ja 18 § kumottaisiin. Yrittäjän aikuiskoulutustuen hakemiseen ja myöntämiseen liittyvää menettelyä ei ole tarkoitus muuttaa nykyisestä.

Uudessa 1 momentissa säädettäisiin, että yrittäjän aikuiskoulutustukea haetaan kirjallisesti Työllisyysrahastolta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yrittäjälle mahdollisuus pyytää Työllisyysrahastolta ennakkopäätöstä. Säännös vastaa, mitä voimassa olevan lain 18 §:ssä on säädetty. Uuden 2 momentin mukaan yrittäjät voivat hakea Työllisyysrahastolta sitovaa ennakkopäätöstä koulutuksen määrittelystä 6 §:n mukaiseksi aikuiskoulutustukeen oikeuttavaksi koulutukseksi ja aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä olevan 5 a §:n mukaisen työssäoloajan täytymisestä jo ennen koulutuksen alkamista henkilön tultua hyväksytyksi koulutukseen. Työllisyysrahaston olisi yrittäjän pyynnöstä annettava sitova ennakkopäätös mainituista asioista. Kokonaisuudessaan pykälä ei tuo muutoksia nykytilaan, eikä yrittäjän hakuprosessia ei ole tarpeen muuttaa, koska muutosten ei ole tarkoitus koskea yrittäjiä. Lisäksi tuki maksetaan aina perusosan suuruisena, minkä vuoksi kuukausittaiselle maksuhakemukselle ei ole tarvetta. Yrittäjä voi myös jatkossa hakea tukea etukäteen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 17 a §:n 1 momenttia vastaavasti, että aikuiskoulutustukeen oikeutetulle yrittäjälle voidaan myöntää aikuiskoulutustukea hakemuksen perusteella, jos 5 a §:n 1 momentin 4 kohdassa mainittu verotus ei ole vielä valmistunut. Valituskelpoinen päätös annetaan ilman erillistä hakemusta, kun verotus on valmistunut.

18 §. *Ennakkopäätös.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Uusi ensihakemuksen perusteella annettava päätös laajentaisi nykyistä ennakkopäätöstä niin, että tutkittaisiin myös muita tuen edellytyksiä. Koska myös nykytilassa on opiskelupaikka tullut jo olla olemassa, että ennakkopäätös

voidaan antaa, ei kumoamisesta aiheudu merkittäviä muutoksia hakijoille. Lisäksi rahaston kotisivuilla on laskuri liittyen työhistorian laskemiseen. Hakijoiden oikeus tukeen tutkittaisiin laajemmin ensihakemuksen yhteydessä myös esimerkiksi opintovapaan, työsuhteen ja perustepalkan osalta. Erillistä ennakkopäätöstä ei siten enää palkansaajien osalta nähdä tarpeellisena. Yrittäjillä säilyisi mahdollisuus voimassa olevan lain mukaisen ennakkopäätöksen hakemiseen. Yrittäjän ennakkopäätöksestä ehdotetaan säädettäväksi lain 17 a §:ssä.

19 §. Aikuiskoulutustuen maksaminen. Pykälä ehdotetaan muutettavaksi kokonaisuudessaan. Voimassa olevassa pykälässä on säädetty erikseen täysimääräisen ja sovitellun aikuiskoulutustuen maksamisesta sekä pykälän otsikosta huolimatta myös hakemisesta. Kun jatkossa hakemisen ja myöntämisen prosessi olisi samanlainen riippumatta siitä, saako henkilö tukikuukauden aikana tuloja vai ei, ei erillisille säännöksille olisi enää tarvetta. Etuuden hakemisesta säädettäisiin jatkossa lain 16 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että aikuiskoulutustukea maksettaisiin enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Aikuiskoulutustukea maksettaessa katsottaisiin täyteen kalenterikuukauteen sisältyvän 21,5 tukipäivää. Ehdotettu vastaa voimassa olevan lain sisältöä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että jos henkilölle aikuiskoulutustukena kuukaudelta maksettava määrä olisi pienempi kuin aikuiskoulutustuen perusosa, tukea ei maksettaisi. Säännös vastaa voimassa olevan lain sisältöä, mutta sitä ehdotetaan siirrettäväksi tähän voimassa olevan lain 12 a §:n 4 momentista.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin aikuiskoulutustuen maksamisesta jälkikäteen kuukausittain aikuiskoulutustukeen oikeutetun ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille.

21 b §. Aikuiskoulutustuen periminen eräissä tapauksissa. Esityksessä ehdotetaan, että pykälän 1 momentin luetteloa täydennetään ja siihen lisättäväksi työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha sekä työeläkelain mukainen kuntoutusraha (lain 3 luvun 28 §). Rahaston soveltamiskäytännössä havaittu, että nämä puuttuvat.

23 a §. Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden myöntämisen johdosta. Pykälässä ehdotetaan korjattavaksi rahaston nimi Työllisyysrahastoksi.

2 Voimaantulo

Lain ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä elokuuta 2020.

Laskentakaavaa, opintosuoritusvaatimusta, tukikauden kestoa ja hakemisen mallia koskevia säännöksiä sovellettaisiin 1 päivänä elokuuta 2020 alkaen hakijoihin, jotka hakevat aikuiskoulutustukea uusiin opintoihin. Maksuperiaatetta sovellettaisiin kaikkiin hakijoihin 1 päivänä elokuuta 2020 alkaen.

Voimaantulosäännöksen tarkoituksena olisi turvata mahdollisuus suorittaa loppuun ne jo aloitetut opinnot, joihin aikuiskoulutustukea on aikaisemmin saanut. Uusilla opinnoilla tarkoitetaan sellaisia opintoja, joihin hakija ei ole aiemmin saanut aikuiskoulutustukea. Sen ratkaiseminen, ovatko kyseessä uudet vai samat opinnot, voi aiheuttaa tulkinnallisia haasteita. Kokonaan uusiksi opinnoiksi katsottaisiin koulutus, johon henkilö on joutunut erikseen hakemaan ja johon hänelle on myönnetty uusi opinto-oikeus. Esimerkiksi Työllisyysrahaston ratkaisukäytännössä avoimessa yliopistossa suoritettavia opintoja on pidetty eri opintoina kuin yliopistossa suoritettavia tutkinto-opintoja, vaikka ne olisivatkin sisällöllisesti samoja. Tämä johtuu siitä, ettei tietyn

alan avoimen yliopiston opintojen suorittaminen automaattisesti tarkoita, että opiskelija siirtyisi tutkinto-opiskelijaksi, vaan opiskelijan on haettava erikseen tutkinto-opiskelijaksi erillishaussa.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säädösten mukaista aikuiskoulutustukea myönnettäisiin enintään heinäkuun loppuun asti 2024. Tämän jälkeen henkilö voisi saada aikuiskoulutustukea lain voimaan tullessa voimassa olleiden edellytysten mukaisesti, jos henkilö on hakenut tukea ennen tämän lain voimaantuloa ja hänen hakemansa tukikausi ulottuu heinäkuun 2024 jälkeiselle ajalle. Aikuiskoulutustuen perusteena olevaa palkan määrittelyä ei muuteta ennen tukikauden loppumista. Tämän lain 14 §:n mukaista tukikauden kestoä määrittäessä otetaan huomioon myös tämän lain voimaan tullessa voimassa olevan lain mukaisesti käytetty aikuiskoulutustukiaika. Esimerkiksi tilanteessa, jossa hakija olisi saanut aikuiskoulutustukea edellisen kerran ennen lain voimaantuloa ja hän hakisi samoihin opintoihin seuraavan kerran tukea ajalle 1.6.2024—31.12.2024, hän saisi aikuiskoulutustukea nykyisin voimassa olevien säännösten mukaisesti 1.6.—31.7.2024. Hakijan tulisi tehdä ensihakemus (voi tehdä jo ennen 1.8.2024) ja hakea tukea uuden järjestelmän mukaisesti ajalta 1.8.—31.12.2024 kuukausittain jälkikäteen.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksen tavoitteena on kannustaa palkansaajia työuran aikaiseen osaamisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen edistämällä palkansaajien mahdollisuutta samanaikaiseen aikuiskoulutustuella opiskeluun ja työntekoon. Esityksessä ei ehdoteta voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden sellaisia muutoksia, joilla olisi merkitystä arvioitaessa esitystä perusoikeuksien kannalta. Edellä esitetyillä perusteilla hallitus katsoo, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

aikuiskoulutusetuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan aikuiskoulutusetuksista annetun lain (1276/2000) 18 §,
sellaisena kuin se on laissa 127/2010,
muutetaan 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentin 4 kohta, 5 a §:n 1 momentin 3 kohta, 6 §:n
johdantokappale, 12 §, 12 a §, 15 c §:n 1 momentti, 16 §, 17 a §, 19 §, 21 b §:n 1 momentti ja
23 a §,
sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 1 momentin 4 kohta, 5 a §:n 1 momentin 3 kohta ja 6 §:n
johdantokappale laissa 127/2010, 12 § osaksi laeissa 127/2010 ja 1104/2016, 12 a § laeissa
127/2010 ja 501/2013, 16 § osaksi laissa 521/2018, 17 a § laissa 127/2010, 19 § laeissa
127/2010, 736/2013 ja 1104/2016 sekä 21 b § laissa 521/2018 ja 23 a § laissa 673/2011 sekä
lisätään lakiin uusi 6 a § ja 14 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1104/2016, uusi 2 momentti
seuraavasti:

4 §

Toimeenpano

Yleinen suunnittelu, ohjaus ja kehittäminen kuuluvat aikuiskoulutustuen osalta sosiaali- ja
terveysministeriölle ja koulutuksen osalta opetus- ja kulttuuriministeriölle.

5 §

Palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytykset

Palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

4) 6 §:ssä tarkoitetut opinnot ovat laajuudeltaan yhteensä vähintään 4 opinto- tai osaamispis-
tettä; ja

5) henkilö harjoittaa 6 §:ssä tarkoitettuja opintoja siten, että henkilö suorittaa keskimäärin
vähintään 4 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti. Jos henkilön ansiot alenevat tuki-
kuukauden aikana enintään 50 prosenttia verrattuna aikuiskoulutustuen perusteena olevaan kes-
kimääräiseen ansioon, hänen tulee suorittaa keskimäärin vähintään 2 opinto- tai osaamispistettä
tukikuukautta kohti.

5 a §

Yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytykset

Yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

3) henkilö harjoittaa 6 §:ssä tarkoitettuja opintoja päätoimisesti siten, että henkilö suorittaa
keskimäärin vähintään 3 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti; ja

6 §

Aikuiskoulutustukeen oikeuttava koulutus

Aikuiskoulutustukea voidaan myöntää henkilölle, joka osallistuu:

6 a §

Opintojen riittävä edistyminen

Työllisyysrahasto seuraa aikuiskoulutustukikauden aikaista opintojen edistymistä. Opintojen edistyminen on riittävää, jos henkilölle kertyy tukikuukausien aikana opintosuorituksia 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 5 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu määrä.

Aikuiskoulutustuki voidaan lakkauttaa tai aikuiskoulutustukihakemus hylätä, jos opinnot eivät ole edistyneet riittävästi. Aikuiskoulutustuki voidaan lakkauttaa takautuvasti, jos opintosuorituksia on erityisen vähän ja olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tosiasiaassa tarkoitus harjoittaa.

12 §

Aikuiskoulutustuen määrä

Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu perusosasta ja ansio-osasta. Perusosa on 27,54 euroa päivältä. Ansio-osa on 42 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Jos palkka kuukaudessa on suurempi kuin 95-kertainen perusosa, ansio-osa on tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Aikuiskoulutustuki on enintään 90 prosenttia tuen perusteena olevasta päiväpalkasta, kuitenkin vähintään perusosan suuruinen. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena.

Muunnettaessa kuukautta kohden laskettua palkkaa päiväpalkaksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 työpäivää.

Aikuiskoulutustuen ansio-osan perusteena oleva palkka lasketaan tukikautta edeltäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen vakiintuneista ansioista yhteensä kahdentoista kuukauden ajalta laskettuna hakemuskuukautta edeltäneen kalenterikuukauden lopusta lukien. Vakiintunutta palkkaa määritettäessä otetaan huomioon palkkatulot, jotka on maksettu palkan määrittämisen perusteena olevana ajanjaksona, vaikka ne olisi ansaittu muuna ajanjaksona tehdystä työstä. Muilta osin ansio-osan perusteena olevan palkan määrittämiseen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 6 luvun 4 §:ssä säädetään.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua ajanjaksoa voidaan pidentää ohittamalla palkaton aika ja ottamalla huomioon vastaava palkallinen aika, jos henkilö on ollut yhtäjaksoisesti vähintään kuukauden poissa työstä saamatta palkkaa ja syynä on

- 1) sairaus, laitoshoido tai kuntoutus;
- 2) asevelvollisuus tai siviilipalvelus;
- 3) opinnot
- 4) lapsen syntymä tai enintään 3-vuotiaan lapsen hoito
- 5) työttömyys
- 6) muu näihin verrattava syy.

12 a §

Tukikauden aikaisten tulojen vaikutus palkansaajan aikuiskoulutustuen määrään

Palkansaajan aikuiskoulutustuen määrään vaikuttaa tukikauden aikana henkilölle maksettu lakisääteinen etuus, palkka tai muu työtulo. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon niitä eläkkeitä ja sosiaalietuuksia, joita työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:n mukaan ei vähennetä työttömyyspäivärahasta. Aikuiskoulutustuen määrä lasketaan siten, että aikuiskoulutustuki ja 50 prosenttia saadusta tulosta voivat kuukaudessa yhteensä nousta määrään, joka aikuiskoulutustukena olisi muutoin voitu maksaa. Aikuiskoulutustuen sovittelussa huomioon otettavaan tuloon sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 4 luvun 2 §:n 5 momentissa 4 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään.

Muutettaessa 2 momentissa tarkoitettua kuukautta kohti laskettua etuutta päiväetuudeksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 päivää.

Aikuiskoulutustuen määrä ja tulot tukikuukauden aikana yhteensä ovat enintään aikuiskoulutustuen perusteena olevan palkan suuruinen, kuitenkin vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada perusosan suuruisena.

14 §

Tukikauden kesto

Laskettaessa 1 momentin mukaista enimmäiskestoa katsotaan yhden tukikuukauden kuluttavan 21,5 päivää. Jos henkilön ansiot alenevat tukikuukauden aikana enintään 50 prosenttia verrattuna aikuiskoulutustuen perusteena olevaan keskimääräiseen ansioon, katsotaan tukikuukauden kuluttavan 10,75 päivää.

15 c §

Ammattitutkintostipendin hakeminen ja maksaminen

Ammattitutkintostipendiä on haettava kirjallisesti Työllisyysrahastolta vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. Tutkinnon suorittamispäivänä pidetään sitä päivää, jolloin hakijan tutkintotodistus on päivätty. Hakemukseen on liitettävä todistus ammatillisen tutkinnon suorittamisesta.

16 §

Palkansaajan aikuiskoulutustuen hakeminen ja myöntäminen

Palkansaajan aikuiskoulutustukea haetaan kirjallisesti Työllisyysrahastolta (palkansaajan ensihakemus). Palkansaajan aikuiskoulutustuen maksamista haetaan Työllisyysrahastolta kalenterikuukausittain jälkikäteen (palkansaajan maksuhakemus).

Aikuiskoulutustukea koskevan ensihakemuksen voi tehdä aikaisintaan neljä kuukautta ennen tukikauden alkamista. Aikuiskoulutustukea koskevaan ensihakemukseen on liitettävä ilmoitus koulutukseen hyväksymisestä, tiedot 12 §:n mukaisista tukikautta edeltävistä tuloista ja selvitykset tuen myöntämisen edellytysten täyttymisestä. Työllisyysrahasto ratkaisee ensihakemuksen perusteella 5 ja 6 §:ssä säädetty edellytykset sekä 12 §:n mukaisen aikuiskoulutustuen perusteena olevan palkan määrän. Ensihakemuksen perusteella annetaan päätös enintään 15 kalenterikuukauden ajalle.

Aikuiskoulutustukea ei myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen maksuhakemuksen vireille tuloa. Aikuiskoulutustuen maksuhakemukseen on liitettävä tiedot 12 §:n mukaisista tukikautta edeltävistä tuloista ja 12 a §:n mukaisista tukikauden ansioista. Opintolainan valtiontakauksen myöntää hakemuksesta kansaneläkelaitos.

17 a §

Yrittäjän aikuiskoulutustuen hakeminen ja myöntäminen

Yrittäjän aikuiskoulutustukea haetaan kirjallisesti Työllisyysrahastolta.

Työllisyysrahaston on yrittäjän pyynnöstä annettava sitova ennakkopäätös koulutuksen määrittelystä 6 §:n mukaiseksi aikuiskoulutustukeen oikeuttavaksi koulutukseksi ja aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä olevan 5 a §:n mukaisen työssäoloajan täyttymisestä jo ennen koulutuksen alkamista henkilön tultua hyväksytyksi koulutukseen.

Aikuiskoulutustukeen oikeutetulle yrittäjälle voidaan myöntää aikuiskoulutustukea hakemuksen perusteella, jos 5 a §:n 1 momentin 4 kohdassa mainittu verotus ei ole vielä valmistunut. Valituskelpoinen päätös annetaan ilman erillistä hakemusta, kun verotus on valmistunut.

19 §

Aikuiskoulutustuen maksaminen

Aikuiskoulutustukea maksetaan enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Aikuiskoulutustukea maksettaessa katsotaan täyteen kalenterikuukauteen sisältyvän 21,5 tukipäivää.

Jos henkilölle aikuiskoulutustukena kuukaudelta maksettava määrä olisi pienempi kuin aikuiskoulutustuen perusosa, tukea ei makseta.

Aikuiskoulutustuki maksetaan jälkikäteen kuukausittain aikuiskoulutustukeen oikeutetun ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille.

21 b §

Aikuiskoulutustuen periminen eräissä tapauksissa

Jos henkilö on saanut aikuiskoulutustukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä, kansaneläkelain mukaista lapsikorotusta, takuueläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, luopumistukea taikka sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa, työeläkelain mukaista kuntoutusrahaa, työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista kuntoutusrahaa, päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, Työllisyysrahasto saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun aikuiskoulutustuen määrän takautuvasti suoritettavasta etuudesta.

23 a §

Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden myöntämisen johdosta

Jos aikuiskoulutustuen saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty etuus, joka 11 §:n tai 12 a §:n 3 momentin nojalla on otettava huomioon, Työllisyysrahasto voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2020. Tämän lain laskentakaavaa, opintosuoritusvaatimusta, tukikauden kestoja ja hakemisen mallia koskevia säännöksiä sovelletaan 1 päivänä elokuuta 2020 alkaen hakijoihin, jotka hakevat aikuiskoulutustukea uusiin opintoihin. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säästöjen mukaista aikuiskoulutustukea myönnetään enintään heinäkuuhun 2024.

Helsingissä päivänä kuuta 20 .

Pääministeri

Antti Rinne

Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen

Laki

aikuiskoulutusetuuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan aikuiskoulutusetuuksista annetun lain (1276/2000) 18 §,
sellaisena kuin se on laissa 127/2010,
muutetaan 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentin 4 kohta, 5 a §:n 1 momentin 3 kohta, 6 §:n
johdantokappale, 12 §, 12 a §, 15 c §:n 1 momentti, 16 §, 17 a §, 19 §, 21 b §:n 1 momentti ja
23 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 1 momentin 4 kohta, 5 a §:n 1 momentin 3 kohta ja 6 §:n
johdantokappale laissa 127/2010, 12 § osaksi laeissa 127/2010 ja 1104/2016, 12 a § laeissa
127/2010 ja 501/2013, 16 § osaksi laissa 521/2018, 17 a § laissa 127/2010, 19 § laeissa
127/2010, 736/2013 ja 1104/2016 sekä 21 b § laissa 521/2018 ja 23 a § laissa 673/2011 sekä

lisätään lakiin uusi 6 a § ja 14 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1104/2016, uusi 2 momentti
seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Toimeenpano

Toimeenpano

Yleinen suunnittelu, ohjaus ja kehittäminen
kuuluvat aikuiskoulutustuen osalta sosiaali-
ja terveysministeriölle ja koulutuksen osalta
opetusministeriölle.

Yleinen suunnittelu, ohjaus ja kehittäminen
kuuluvat aikuiskoulutustuen osalta sosiaali-
ja terveysministeriölle ja koulutuksen osalta
opetus- ja kulttuuriministeriölle.

5 §

5 §

*Palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntämi-
sen edellytykset*

*Palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntämi-
sen edellytykset*

Palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntä-
misen edellytyksenä on, että:

Palkansaajan aikuiskoulutustuen myöntä-
misen edellytyksenä on, että:

4) työstä poissaolo 6 §:n mukaisen koulu-
tuksen johdosta kestää yhtäjaksoisesti vähin-
tään kaksi kuukautta tai aikuiskoulutustukea
haetaan 12 a §:n mukaisesti soviteltuna.

4) 6 §:ssä tarkoitetut opinnot ovat laajuu-
deltaan yhteensä vähintään 4 opinto- tai
osaamispistettä; ja

5) henkilö harjoittaa 6 §:ssä tarkoitettuja
opintoja siten, että henkilö suorittaa keski-
määrin vähintään 4 opinto- tai osaamispi-
stettä tukikuukautta kohti. Jos henkilön ansiot
alenevat tukikuukauden aikana enintään 50

Voimassa oleva laki

Ehdotus

prosenttia verrattuna aikuiskoulutustuen perusteena olevaan keskimääräiseen ansioon, hänen tulee suorittaa keskimäärin vähintään 2 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti.

5 a §

Yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytykset

Yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

3) opiskelu 6 §:n mukaisessa koulutuksessa kestää yhdenjaksoisesti vähintään kaksi kuukautta tai, jos koulutus ei ole yhdenjaksoista, se kestää useammassa jaksossa yhteensä vähintään 43 päivää; ja

5 a §

Yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytykset

Yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä on, että:

3) henkilö harjoittaa 6 §:ssä tarkoitettuja opintoja päätoimisesti siten, että henkilö suorittaa keskimäärin vähintään 3 opinto- tai osaamispistettä tukikuukautta kohti; ja

6 §

Aikuiskoulutustukeen oikeuttava koulutus

Aikuiskoulutustukea voidaan myöntää päätoimisesti opiskelevalle henkilölle, joka osallistuu:

6 §

Aikuiskoulutustukeen oikeuttava koulutus

Aikuiskoulutustukea voidaan myöntää henkilölle, joka osallistuu:

6 a §

Opintojen riittävä edistyminen

Työllisyysrahasto seuraa aikuiskoulutustukikauden aikaista opintojen edistymistä. Opintojen edistyminen on riittävää, jos henkilölle kertyy tukikuukausien aikana opintosuorituksia 5 §:n 1 momentin 4 kohdassa ja 5 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu määrä.

Aikuiskoulutustuki voidaan lakkauttaa tai aikuiskoulutustukihakemus hylätä, jos opinnot eivät ole edistyneet riittävästi. Aikuiskoulutustuki voidaan lakkauttaa takautuvasti, jos opintosuorituksia on erityisen vähän ja olosuhteista ilmenee, ettei opintoja ole ollut tosiasiaa tarkoitus harjoittaa.

12 §

Aikuiskoulutustuen määrä

Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu perusosasta ja ansio-osasta. Perusosa on 27,78 euroa päivältä. Ansio-osa on 45 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Jos palkka kuukaudessa on suurempi kuin 105-kertainen perusosa, ansio-osa on tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Aikuiskoulutustuki on enintään 90 prosenttia tuen perusteena olevasta päiväpalkasta, kuitenkin vähintään perusosan suuruinen. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena.

Muunnettaessa kuukautta kohden laskettua palkkaa päiväpalkaksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 työpäivää.

Aikuiskoulutustuen ansio-osan perusteena oleva palkka lasketaan tukikautta edeltäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen vakiintuneista ansioista yhteensä vuoden ajalta laskettuna hakemuskuukautta edeltäneen kalenterikuukauden lopusta lukien. Muilta osin ansio-osan perusteena olevan palkan määrittämiseen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 6 luvun 4 §:ssä säädetään.

12 §

Aikuiskoulutustuen määrä

Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu perusosasta ja ansio-osasta. Perusosa on 27,54 euroa päivältä. Ansio-osa on 42 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Jos palkka kuukaudessa on suurempi kuin 95-kertainen perusosa, ansio-osa on tämän rajan ylittävältä päiväpalkan osalta 20 prosenttia. Aikuiskoulutustuki on enintään 90 prosenttia tuen perusteena olevasta päiväpalkasta, kuitenkin vähintään perusosan suuruinen. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena.

Muunnettaessa kuukautta kohden laskettua palkkaa päiväpalkaksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 työpäivää.

Aikuiskoulutustuen ansio-osan perusteena oleva palkka lasketaan tukikautta edeltäneen työ-, virka- tai muun palvelussuhteen vakiintuneista ansioista yhteensä kahdentoista kuukauden ajalta laskettuna hakemuskuukautta edeltäneen kalenterikuukauden lopusta lukien. *Vakiintunutta palkkaa määritettäessä otetaan huomioon palkkatulot, jotka on maksettu palkan määrittämisen perusteena olevana ajanjaksona, vaikka ne olisi ansaittu muuna ajanjaksona tehdystä työstä.* Muilta osin ansio-osan perusteena olevan palkan määrittämiseen sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 6 luvun 4 §:ssä säädetään.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua ajanjaksoa voidaan pidentää ohittamalla palkaton aika ja ottamalla huomioon vastaava palkallinen aika, jos henkilö on ollut yhtäjaksoisesti vähintään kuukauden poissa työstä saamatta palkkaa ja syynä on

- 1) sairaus, laitoshoido tai kuntoutus;
- 2) asevelvollisuus tai siviilipalvelus;
- 3) opinnot
- 4) lapsen syntymä tai enintään 3-vuotiaan lapsen hoito
- 5) työttömyys
- 6) muu näihin verrattava syy.

*Soviteltu aikuiskoulutustuki****Tukikauden aikaisten tulojen vaikutus palkansaajan aikuiskoulutustuen määrään***

Soviteltuun palkansaajan aikuiskoulutustukeen on tässä laissa säädetyn edellytyksin oikeus osa-aikaisesti opiskelevalla henkilöllä, joka saa lakisääteistä etuutta, palkkaa tai muuta työtuloa. Soviteltuun aikuiskoulutustukeen oikeuttavan koulutuksen keston on oltava yhteensä vähintään 43 päivää. Koulutus voi jakautua useampaan jaksoon. Yrittäjällä ei ole oikeutta saada soviteltua aikuiskoulutustukea.

Täyden suojaosan määrä on 250 euroa kuukaudessa. Kuukauden sijasta sovittelujaksona voidaan käyttää myös neljää peräkkäistä kalenteriviikkoa, jolloin suojaosa on vastaava osuus täyden suojaosan määrästä. (28.6.2013/501)

Soviteltu aikuiskoulutustuki lasketaan siten, että aikuiskoulutustuki ja 80 prosenttia saadun tulo suojaosan ylittävästä osasta voivat kuukaudessa yhteensä nousta määrään, joka aikuiskoulutustukena olisi muutoin voitu maksaa. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon niitä eläkkeitä ja sosiaalietuuksia, joita työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:n mukaan ei vähennetä työttömyyspäivärahasta. Aikuiskoulutustuen sovittelussa huomioon otettavaan tuloon sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 4 luvun 4 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään.

Jos henkilölle aikuiskoulutustukena kuukaudelta maksettava määrä olisi pienempi kuin 100 euroa, tukea ei makseta, ellei hakija sitä nimenomaisesti vaadi. Jos henkilölle aikuiskoulutustukena kuukaudelta maksettava määrä olisi pienempi kuin aikuiskoulutustuen perusosa, tukea ei makseta.

Muutettaessa 3 momentissa tarkoitettua kuukautta kohti laskettua etuutta päivätuudeksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 päivää.

Palkansaajan aikuiskoulutustuen määrään vaikuttaa tukikauden aikana henkilölle maksettu lakisääteinen etuus, palkka tai muu työtulo. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon niitä eläkkeitä ja sosiaalietuuksia, joita työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:n mukaan ei vähennetä työttömyyspäivärahasta. Aikuiskoulutustuen määrä lasketaan siten, että aikuiskoulutustuki ja 50 prosenttia saadusta tulosta voivat kuukaudessa yhteensä nousta määrään, joka aikuiskoulutustukena olisi muutoin voitu maksaa. Aikuiskoulutustuen sovittelussa huomioon otettavaan tuloon sovelletaan, mitä työttömyysturvalain 4 luvun 2 §:n 5 momentissa 4 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään.

Muutettaessa 2 momentissa tarkoitettua kuukautta kohti laskettua etuutta päivätuudeksi tai päinvastoin katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 päivää.

Aikuiskoulutustuen määrä ja tulot tukikuukauden aikana yhteensä ovat enintään aikuiskoulutustuen perusteena olevan palkan suuruinen, kuitenkin vähintään niin paljon kuin henkilöllä olisi oikeus saada perusosan suuruisena.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Tukikauden kesto

Tukikauden kesto

Laskettaessa 1 momentin mukaista enimmäiskestoä katsotaan yhden tukikuukauden kuluttavan 21,5 päivää. Jos henkilön ansiot alenevat tukikuukauden aikana enintään 50 prosenttia verrattuna aikuiskoulutustuen perusteena olevaan keskimääräiseen ansioon, katsotaan tukikuukauden kuluttavan 10,75 päivää.

15 c §

15 c §

Ammattitutkintostipendin hakeminen ja maksaminen

Ammattitutkintostipendin hakeminen ja maksaminen

Ammattitutkintostipendiä on haettava vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. Tutkinnon suorittamispäivänä pidetään sitä päivää, jolloin hakijan tutkintotodistus on päivätty.

Ammattitutkintostipendiä on haettava kirjallisesti Työllisyysrahastolta vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta. Tutkinnon suorittamispäivänä pidetään sitä päivää, jolloin hakijan tutkintotodistus on päivätty. Hakemukseen on liitettävä todistus ammatillisen tutkinnon suorittamisesta.

16 §

16 §

Etuuden hakeminen ja myöntäminen

Palkansaajan aikuiskoulutustuen hakeminen ja myöntäminen

Aikuiskoulutustukea ja ammattitutkintostipendiä haetaan vahvistetun kaavan mukaisella lomakkeella rahastolta. Aikuiskoulutustukea koskevaan hakemukseen on liitettävä ilmoitus koulutukseen hyväksymisestä ja selvitykset tuen myöntämisen edellytysten täytymisestä. Ammattitutkintostipendiä koskevaan hakemukseen on liitettävä todistus ammatillisen tutkinnon suorittamisesta.

Palkansaajan aikuiskoulutustukea haetaan kirjallisesti Työllisyysrahastolta (palkansaajan ensihakemus). Palkansaajan aikuiskoulutustuen maksamista haetaan Työllisyysrahastolta kalenterikuukausittain jälkikäteen (palkansaajan maksuhakemus).

Aikuiskoulutustukea koskevan ensihakemuksen voi tehdä aikaisintaan neljä kuukautta ennen tukikauden alkamista. Aikuiskoulutustukea koskevaan ensihakemukseen on liitettävä ilmoitus koulutukseen hyväksymisestä, tiedot 12 §:n mukaisista tukikautta edeltävistä tuloista ja selvitykset tuen myön-

Opintolainan valtiontakauksen myöntää hakemuksesta kansaneläkelaitos.

tämisen edellytysten täyttymisestä. Työllisyysrahasto ratkaisee ensihakemuksen perusteella 5 ja 6 §:ssä säädetyt edellytykset sekä 12 §:n mukaisen aikuiskoulutustuen perusteena olevan palkan määrän. Ensihakemuksen perusteella annetaan päätös enintään 15 kalenterikuukauden ajalle.

Aikuiskoulutustukea ei myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen maksuhakemuksen vireille tuloa. Aikuiskoulutustuen maksuhakemukseen on liitettävä tiedot 12 §:n mukaisista tukikautta edeltävistä tuloista ja 12 a §:n mukaisista tukikauden ansioista.

Opintolainan valtiontakauksen myöntää hakemuksesta kansaneläkelaitos.

17 a §

17 a §

Yrittäjän aikuiskoulutustuen myöntäminen

Yrittäjän aikuiskoulutustuen hakeminen ja myöntäminen

Yrittäjän aikuiskoulutustukea haetaan kirjallisesti Työllisyysrahastolta.

Aikuiskoulutustukeen oikeutetulle yrittäjälle voidaan myöntää aikuiskoulutustukea hakemuksen perusteella, jos 5 a §:n 1 momentin 4 kohdassa mainittu verotus ei ole vielä valmistunut. Valituskelpoinen päätös annetaan ilman erillistä hakemusta, kun verotus on valmistunut.

Työllisyysrahaston on yrittäjän pyynnöstä annettava sitova ennakkopäätös koulutuksen määrittelystä 6 §:n mukaiseksi aikuiskoulutustukeen oikeuttavaksi koulutukseksi ja aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä olevan 5 a §:n mukaisen työssäoloajan täyttymisestä jo ennen koulutuksen alkamista henkilön tultua hyväksytyksi koulutukseen.

Aikuiskoulutustukeen oikeutetulle yrittäjälle voidaan myöntää aikuiskoulutustukea hakemuksen perusteella, jos 5 a §:n 1 momentin 4 kohdassa mainittu verotus ei ole vielä valmistunut. Valituskelpoinen päätös annetaan ilman erillistä hakemusta, kun verotus on valmistunut.

18 §

Ennakkopäätös

Koulutuksen määrittelystä 6 §:n mukaiseksi aikuiskoulutustukeen oikeuttavaksi koulutukseksi ja aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytyksenä olevan 5 ja 5 a §:n mukaisen työssäoloajan täyttymisestä on henki-

(kumotaan)

lön pyynnöstä annettava sitova ennakkopäätös jo ennen koulutuksen alkamista henkilön tultua hyväksytyksi koulutukseen.

19 §

Aikuiskoulutustuen maksaminen

Jos aikuiskoulutustuen maksamisen peruste on 5 §:n mukainen työstä poissaolo tai 5 a §:n mukainen opiskelu, aikuiskoulutustukea maksetaan 16 §:ssä tarkoitetun hakemuksen ja sen perusteella annetun päätöksen mukaisesti ilman jälkikäteen tehtyä erillistä hakemusta. Henkilön tulee tuen maksamista varten toimittaa rahastolle selvitys 5 §:ssä tarkoitetusta työsuhteesta ja opintovapaasta tai muusta palkattomasta vapaasta opiskelun perusteella. Aikuiskoulutustuki myönnetään aikaisintaan hakemuksen saapumiskuukautta edeltävien kuuden kuukauden ajalta.

Jos aikuiskoulutustuen maksamisen peruste on 12 a §:n mukainen osa-aikainen opiskelu, aikuiskoulutustukea maksetaan jälkikäteen tehdyn erillisen hakemuksen perusteella. Hakemukseen on liitettävä selvitys 5 §:ssä tarkoitetusta työsuhteesta, opintovapaasta tai muusta palkattomasta vapaasta opiskelun perusteella sekä 12 a §:ssä tarkoitettuista opiskelun aikaisista ansioista. Maksamista koskeva hakemus on tehtävä viimeistään kuuden kuukauden kuluttua 12 a §:ssä tarkoitetun sovittelujakson päättymisestä.

Aikuiskoulutustuki maksetaan enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Aikuiskoulutustukea maksettaessa katsotaan täyteen kalenterikuukauteen sisältyvän 21,5 tuki-päivää.

Aikuiskoulutustuki maksetaan kuukausittain siihen oikeutetun ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Jos tilille maksaminen ei ole mahdollista, tuki voidaan maksaa muullakin tavalla.

19 §

Aikuiskoulutustuen maksaminen

Aikuiskoulutustukea maksetaan enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Aikuiskoulutustukea maksettaessa katsotaan täyteen kalenterikuukauteen sisältyvän 21,5 tuki-päivää.

Jos henkilölle aikuiskoulutustukena kuukaudelta maksettava määrä olisi pienempi kuin aikuiskoulutustuen perusosa, tukea ei makseta.

Aikuiskoulutustuki maksetaan jälkikäteen kuukausittain aikuiskoulutustukeen oikeutetun ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille.

Voimassa oleva laki

21 b §

Aikuiskoulutustuen periminen eräissä tapauksissa

Jos henkilö on saanut aikuiskoulutustukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä, kansaneläkelain mukaista lapsikorotusta, takuueläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, luopumistukea taikka sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa, työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä, Työllisyysrahasto saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun aikuiskoulutustuen määrän takautuvasti suoritettavasta etuudesta.

Ehdotus

21 b §

Aikuiskoulutustuen periminen eräissä tapauksissa

Jos henkilö on saanut aikuiskoulutustukea samalta ajalta, jolta hänelle myönnetään takautuvasti kansaneläkettä, kansaneläkelain mukaista lapsikorotusta, takuueläkettä tai eläkettä työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella, luopumistukea taikka sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa, työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa, Työllisyysrahasto saa periä tältä ajalta perusteettomasti maksetun aikuiskoulutustuen määrän takautuvasti suoritettavasta etuudesta.

23 a §

Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden myöntämisen johdosta

Jos aikuiskoulutustuen saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty etuus, joka 11 §:n tai 12 a §:n 3 momentin nojalla on otettava huomioon, Koulutusrahasto voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

23 a §

Asian uudelleen ratkaiseminen muun etuuden myöntämisen johdosta

Jos aikuiskoulutustuen saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty etuus, joka 11 §:n tai 12 a §:n 3 momentin nojalla on otettava huomioon, *Työllisyysrahasto* voi ilman päätöksen poistamista tai asianosaisen suostumusta ratkaista asian uudelleen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2020. Tämän lain laskentakaavaa, opintosuoritusvaatimusta, tukikauden kestoja ja hakemisen mallia koskevia säännöksiä sovelletaan 1 päivänä elokuuta 2020 alkaen hakijoihin, jotka hakevat aikuiskoulutustukea uusiin opintoihin. Tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säädösten mukaista aikuiskoulutustukea myönnetään enintään heinäkuuhun 2024.